

Es Busqueret

Revista de divulgació ornitològica



Número 41
Gener 2016

Viatge

Pantanal do Brasil

Actualitat

***IX edició del
certamen de
fotografia de
natura Memorial
Climent Picornell***

Naturalisme

***L'àguila
coabarrada,
una peça
necessària***



Réflex full frame. 16-35 (a 27 mm), F/4, ISO 200
Fotografies de 5 minuts al llarg de 1'5 h

Es Vedrà i es Vedranell fotografiats des d'Es Racó des Mataret, molt a prop de la platja de Cala d'Hort, al municipi eivissenc de Sant Josep de sa Talaia.

Fotografia nocturna, d'aproximadament una hora i mitja de durada. Aquest tipus d'imatge, combinant els llargs traços dels estels al cel i el paisatge il·luminat per la lluna, no era fàcil d'aconseguir utilitzant les càmeres analògiques: si exposaves correctament el paisatge, només es podia plasmar un curt traç dels estels; si tancàvem diafragma per a allargar l'exposició, deixàvem d'enregistrar la major part dels estels a la fotografia. Amb la tecnologia digital podem fer moltes fotografies d'una durada més curta per a, finalment, amb post-processat, apilar-les una sobre l'altre per tal de "sumar" les llums i, en aquest cas, obtenir uns traços tant llargs com la durada de totes les exposicions. La fotografia està obtinguda mirant en direcció sud-oest, per això aquesta forma dels traços dels estels al cel.

Aquest indret és realment meravellós. Ens permet unes fantàstiques vistes sobre els illots, una mar espectacular i, fins i tot, els dies clars es pot observar la costa peninsular.

Ja feia molt de temps que portava aquesta imatge al cap i, com molt habitualment passa fent fotografia nocturna, vaig fer molts de viatges al lloc per a tornar a casa sense la foto, necessitava una nit amb la lluna adequada, cap núvol al cel, i que la humitat que és ben present a les nits pitiuses no em mullés l'òptica.

Afortunadament, aquella nit es donaren totes les condicions òptimes.

Vicent Guasch

De ben jove, em vaig sentir atret per la bellesa de la meua illa natal, Eivissa, i faig servir la fotografia com a eina per enregistrar i immortalitzar aquells indrets i instants que em commouen.

De formació autodidacta, m'interès per tots els vessants de la fotografia de natura, però sent predilecció per la fotografia de paisatge. Intent demostrar un compromís amb l'entorn natural.

La meua intenció no és únicament mostrar la riquesa patrimonial de l'illa sinó, a més, mostrar la vulnerabilitat d'un medi fràgil i canviant, sovent, massa sovent, com a resultat de la ferotge pressió urbanística que pateix, especialment la costa.

Sóc admirador dels grans fotògrafs de paisatge britànics, m'he inspirat en la seua obra per a aconseguir les meues imatges, la majoria de les vegades fetes amb les primeres o les darreres llums del dia. D'aquesta manera, amb exposicions prolongades, aconseguix una



atmosfera molt suggerent.

Ja fa anys em vaig interessar per la fotografia nocturna, aquesta especialitat em permet afrontar la fotografia des d'una òptica diferent i obtenir uns resultats sorprenents.

M'agrada investigar amb tècniques i materials, buscant en tot moment oferir la màxima qualitat en les meues imatges.



Sumari

2	A través de l'objectiu Estels per <i>Vicent Guasch</i> coordina <i>Margalida Roig</i>	27	Sabies què... per <i>Maite Serra-Franco</i>
4	Editorial	29	Notícies del món per <i>Maite Serra-Franco</i>
5	Publicacions	32	El cel també és seu Orelluda grisa per <i>Gemma Carrasco i David García</i>
6	Aquí què hi veus? Falcó marí per <i>Pere Garcias</i>	36	Identificació Anàtides per <i>Cati Artigues</i>
8	Naturalisme L'àguila coabarrada, una peça necessària per <i>Carlota Viada i Jesús R. Jurado</i>	38	Es Busqueret se'n va de viatge Pantanal do Brasil per <i>Francisco Javier de Andrés</i>
18	Naturalisme Reflexions sota l'aigua amb la posidònia per <i>Mika Noguera</i>	54	Més que ocells Mussaranya nana per <i>Cati Artigues</i>
24	Un racó per descobrir El far del cap Gros de Muleta per <i>Cristina Fiol</i>	56	Actualitat IX edició del certamen de fotografia de natura Memorial Climent Picornell per <i>Afonib</i>
61			Quadern de camp per <i>Steve Nicoll</i>

Es Busqueret

Revista de divulgació ornitològica de les Illes Balears
Número 41 - Publicació gratuïta.
www.esbusqueret.com - ornitologia@gobmallorca.com

Edita

 **GOB** - Grup Balear d'Ornitologia i Defensa de la Naturalesa
Manuel Sanchís Guarner, 10 - 07004 Palma
www.gobmallorca.com - info@gobmallorca.com

Editor

Manuel Suàrez

Comitè editorial

Cati Artigues, Cristina Fiol, Maite Serra

Revisió lingüística

Sebastià Avellà

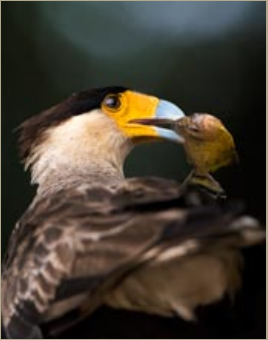
Disseny i maquetació

Toni Muñoz

Col·laboren en aquest número:

Ernesto Álvarez, Francisco J. de Andrés, Juanjo Bazán, Graeme Burgan, Bob Burges, Néstor Carda, Julius Csotonyi, Gemma Carrasco, Ramon Elosegui, David García, Pere J. Garcias, Vicent Guasch, Staffan Johansson, Jesús R. Jurado, Nis Lundmark Jensen, Josep Manchado, Toni Muñoz, Steve Nicoll, Mika Noguera, Maties Rebassa, Margalida Roig, Carlos Sánchez, Sebastià Torrens, Abdeljebbar Qninba, Carlota Viada, AFONIB, COFIB, SOM.

DL: PM-1937-2004 **ISSN:** 1889-4275
Prohibida la reproducció no autoritzada, total o parcial, amb finalitat comercial.



Les zones humides de les Balears segueixen essent assignatura pendent

Recent celebrada l'efemèride del 2 de febrer, dia mundial de les zones humides, de la forma reivindicativa que ens caracteritza, aprofitam per recordar també a través d'Es Busqueret la situació en que es troben aquests indrets tan especials a les nostres illes.

Disposar d'aigua suficient i de bona qualitat és un requisit fonamental per al manteniment dels processos ecològics i la conservació dels ecosistemes, i per a la pervivència de moltes espècies de flora i fauna. Però malauradament aquests requeriments bàsics segueixen sense estar garantits.

Per començar, no disposam d'instruments legals i de control que garanteixin efectivament el manteniment del cabal ecològic de les diferents zones humides. Si no som capaços de planificar racionalment l'explotació de l'aigua per al consum humà (aquests dies és un tema ben d'actualitat) difícilment tindrem en compte les necessitats dels sistemes naturals.

La contaminació, de diferents tipus, afecta bona part de les zones. Així, els sistemes de depuració d'aigües residuals, contínuament desbordats per una població resident i especialment turística que segueix creixent, sovint funcionen malament de forma puntual o continua, i les aigües poc o gens tractades acaben a torrents i albuferes (també a zones humides càrstiques). La sobreutilització de fertilitzants a àrees de cultiu intensiu aporta uns nivells molt elevats de nitrats a alguns espais, facilitant l'eutròfia de l'aigua.

Més enllà de la qüestió hídrica, tampoc els altres usos i aprofitaments estan gens controlats. Els processos urbanístics, com actuacions d'impacte més dramàtic, segueixen afectant o amenaçant algunes zones, com ses Fontanelles o el prat de sa Porrassa (Magalluf). Els abocaments d'enderrocs, deixalles i fems segueixen essent freqüents. L'ús públic incontrolat perjudica la conservació dels hàbitats i les espècies. La caça es practica a algunes zones fonamentals per espècies amenaçades. La introducció d'espècies exòtiques genera efectes ecològics gravíssims. ...

Cal dotar totes les zones humides d'una protecció que les blindi legalment de forma suficient davant els diferents impactes, i permeti abordar-los i corregir-los convenientment. Un decret de protecció de les zones humides de les Balears podria ser l'eina adequada. Se n'ha parlat en diverses legislatures i fins i tot es va intentar seriosament la seva aprovació, però no es va materialitzar.

Però la protecció sobre el paper no basta. Ho veim per exemple al parc natural de s'Albufera de Mallorca, declarat ja fa 28 anys i que encara avui pateix bona part dels impactes que hem anat citant. Sense mitjans suficients, la protecció no és efectiva.

Des d'Es Busqueret reclamam idò un compromís ferm del Govern amb la protecció i conservació de les zones humides de les Illes, i la seva demostració amb decisions i actuacions efectives. No fer-ho seria una gran irresponsabilitat. •



TONI MUÑOZ

Al llarg de 2015 hem editat quatre publicacions de caràcter naturalístic que de ben segur seran del vostre interès:

Anuari Ornitològic de les Balears

Un any més veu la llum un nou anuari que recull les observacions ornitològiques més destacades de 2015. L'AOB és la revista més científica del GOB i s'intercanvia amb quasi una cinquantena de publicacions semblants de tot el món. A més de les observacions recollides durant tot l'any per més d'un centenar d'ornitòlegs, la revista s'enriqueix amb interessants articles científics i amb l'estatus de l'avifauna balear. Enguany l'hem editat també, només en format digital, en castellà i anglès.



Itineraris pel Pla de Mallorca

Després de l'èxit i bona acollida de la publicació Itineraris pel Pla de Mallorca (Ariany, Maria de la Salut, Petra, Vilafranca de Bonany) hem editat una segona part: Itineraris pel Pla de Mallorca (Algaida, Costitx, Lloret, Llubí, Sencelles i Sineu). En aquesta segona guia d'itineraris del Pla et proposam dotze sortides a peu i dues en bicicleta per tal de fer un tast als valors naturals i culturals de la foravila del pla, encara molt desconeguda pels illencs. Aquesta guia, com també la primera, la pots descarregar gratuïtament en format PDF a la plana del GOB Mallorca. Si vols un exemplar imprès en paper el pots adquirir al nostre local del GOB al preu de 6 € socis / 8 € no socis. Però fes via perquè la primera de les guies està ja exhaurida!



Petita guia d'aucells del Salobrar

Des de l'any passat el GOB treballa en donar impuls a la conservació del Salobrar de Campos i a la difusió dels seus valors naturals. Dins aquest marc, i gràcies a Fons Europeu agrícola de Desenvolupament Rural, ha estat possible l'edició d'aquesta petita guia d'aus de la zona. És una guia molt completa que aporta informació ornitològica de 40 de les espècies que allà es poden observar. A més a més ve profusament il·lustrada el que vos facilitarà poder identificar les aus d'aquest indret tan especial i únic a Mallorca. La trobareu al local del GOB al preu de 6 € socis / 8 € no socis.



Calendari GOB-AFONIB 2016



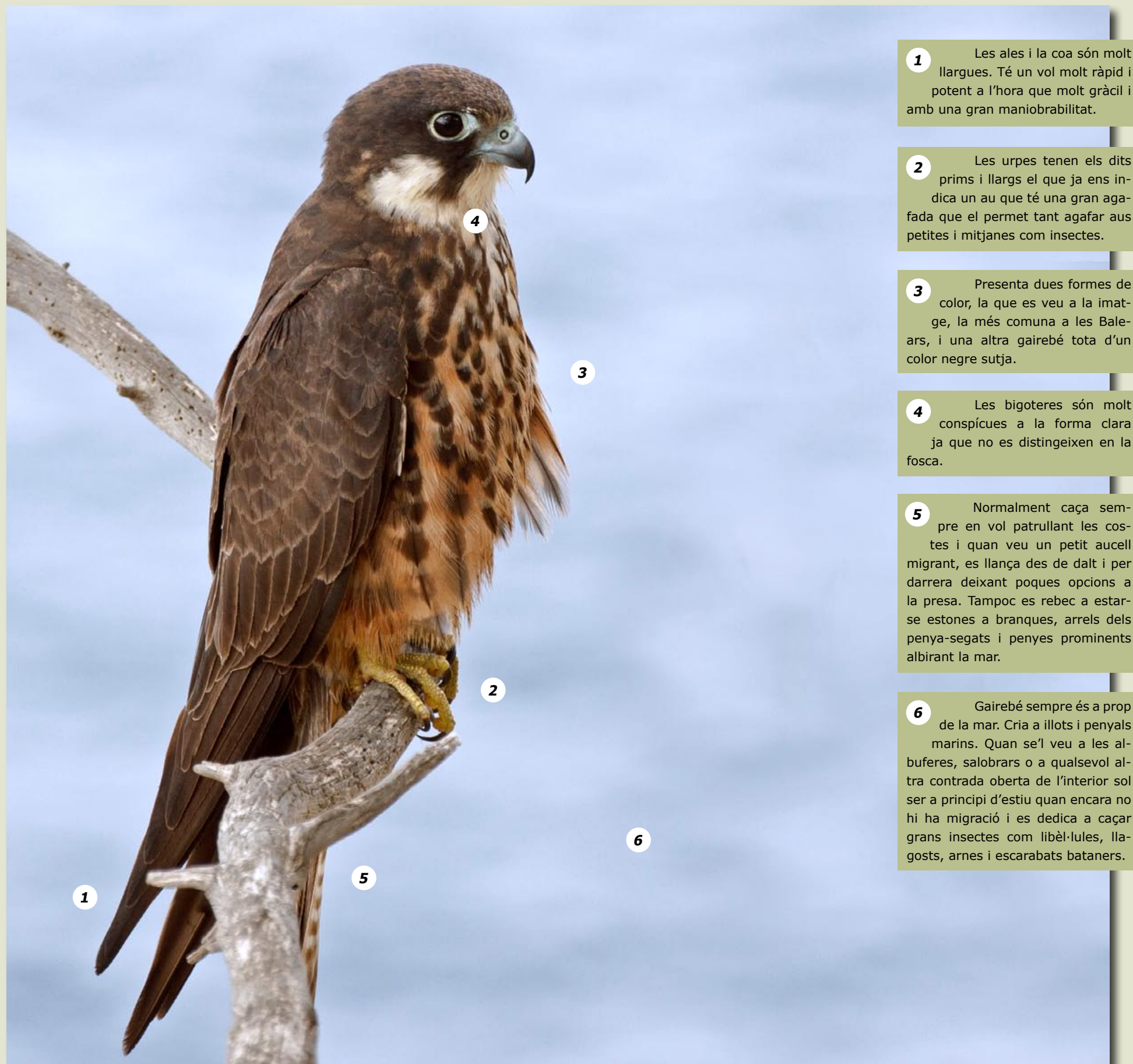
No et pots quedar sense aquest calendari amb magnífiques fotografies de natura de les nostres illes que t'acompanyarà durant tot l'any 2016. La publicació ha estat possible gràcies a la cessió de fotografies que han realitzat al GOB els socis i sòcies de l'AFONIB (Associació de Fotògrafs de Natura de les Illes Balears). El calendari combina la passió per la fotografia i els objectius de conservació. Els guanys de la venda es destinaran al programa de restauració ambiental i patrimonial de La Trapa. El

podràs trobar al local del GOB a Palma al preu de 6 € (socis del GOB o AFONIB) / 8 € no socis.

I aquí, què hi veus?

Què ens diuen els detalls de la imatge sobre aquest aucell?

Per **Pere J. Garcias**



1 Les ales i la coa són molt llargues. Té un vol molt ràpid i potent a l'hora que molt gràcil i amb una gran maniobrabilitat.

2 Les urpes tenen els dits primis i llargs el que ja ens indica un au que té una gran agafada que el permet tant agafar aus petites i mitjanes com insectes.

3 Presenta dues formes de color, la que es veu a la imatge, la més comuna a les Balears, i una altra gairebé tota d'un color negre sutja.

4 Les bigoterres són molt conspicues a la forma clara ja que no es distingeixen en la fosca.

5 Normalment caça sempre en vol patrullant les costes i quan veu un petit aucell migrant, es llança des de dalt i per darrera deixant poques opcions a la presa. Tampoc es rebec a estar-se estones a branques, arrels dels penya-segats i penyes prominents albirant la mar.

6 Gairebé sempre és a prop de la mar. Cria a illots i penyals marins. Quan se'l veu a les albuferes, salobrars o a qualsevol altra contrada oberta de l'interior sol ser a principi d'estiu quan encara no hi ha migració i es dedica a caçar grans insectes com libèl·lules, llagosts, arnes i escarabats bataners.

Falcó marí, *Falco eleonora*

Ben aviat arribaran a les Balears els primers falcons marins, una espècie singular de la nostra avifauna que, tot i el seu retorn primaveral, cria molt tard comparat amb les dades en què ho solen fer la immensa majoria de les nostres aus: a finals de setembre és quan comencen a envolar-se els polls. Sí, Això és així perquè és un especialista que nia als illots i a la costa i es nodreix, principalment, de les petites aus que migren cap als quarts d'hivern al final de l'estiu i a la tardor. Pon els ous a principis o mitjans d'agost, els polls neixen un mes més tard i s'envolen a finals de setembre i a l'octubre. Com us podeu imaginar tot s'endarrereix i parteixen cap a Madagascar, on hivernen, al novembre.

Falcó ve directament del llatí, no cal saber-ne gaire per veure que d'aquí deriven *falcó*, *halcón*, *faucón*, *falcon*, *falcone*, *falke* i un munt de noms més a gairebé tots els idiomes occidentals. L'origen del mot sembla ser *falx* del llatí clàssic que significa falç en referència a la forma d'aquest estri agrícola que tenen llurs ales. Com ja veurem *falzia* deriva del mateix mot.

Ara, si em permeteu, en botaré la descripció del nom específic i comentaré els comuns en diversos idiomes. De fet hi ha dos grans grups de noms, els que esmenten el nom d'Eleonora d'Arborea i l'altre referits a la reina d'Arborea, que són la mateixa persona. En català és *falcó de la reina* igual que en italià, *falco della regina*, en gallec *falcon da raíña* i en portuguès *falcão-da-rainha*. L'altre grup és molt més nombrós i en tots el nom d'Eleonora hi és present. En castellà *halcón de Eleonor*, en francès, *faucón d'Eleonor*, en anglès *Eleonora's falcon*, en alemany *Eleonorenfalke*, en danès, noruec i suec *Eleonorafalk* i en neerlandès *Eleonora's valk*. Aquí no discrepen ni els bascos, *Eleonor belatza* (*belatz*, falcó). En finès és *välimerenhaukka* (de *Välimeri*, Mar Mediterrani i *haukka* que prové de l'antic anglès *hafoc* i d'aquí *hawk* en anglès modern i derivacions molt semblants en altres llengües germàniques). Precisament a Mallorca també fent referència a la mar l'anomenem *falcó marí* ja que sempre està lligat a la costa però a Eivissa també l'anomenen *falcó torter* que no s'ha de confondre amb l'*Accipiter nisus* també anomenat així a les Balears.

Bé tot això està molt bé però, qui era Eleonora d'Arborea? Intentaré fer un resum. Ja sabeu que la història antiga sembla molt concentrada, és a dir, passen moltíssimes coses en poc temps, aparentment. Eleonora

va néixer probablement a Catalunya entre 1340 i 1350. Aleshores Sardenya pertanyia a la corona d'Aragó i estava administrada en judicatures, assimilables a províncies, governades per un jutge o *giudice* i Arborea n'era una. El cas és que quan morí el seu oncle Pietro III sense descendència el consell de la *giudicate* anomenà el seu pare, Mariano de Bas-Serra com a governador d'Arborea. Es mudaren a Sardenya però, com sempre, enveges i demés feren que hi hagués trull entre un tal Brancaleone Doria i en Mariano. Per llimar asprors en Mariano va casar la seva filla amb Brancaleone però no sortí bé i seguia havent mal ambient. Mentrestant esclatà una guerra entre Aragó i Arborea perquè aquesta volia ser independent...vos sona? El germà d'Eleonora, Ugone esclafà els aragonesos i quan morí el seu pare de pesta vuit anys després regnà però, ai fill meu, una revolta popular el matà. N'Eleonora es posà al cap de les tropes lleials al seu germà i sufocà la revolta. En Brancaleone, el seu marit, s'estimà més fugir a l'Aragó. Per drets de victòria Eleonora obligà a la corona a reconèixer els drets successoris del seu primogènit, Federico, però no era major d'edat i esdevingué la Regent d'Arborea. Ja per resumir en Federico morí de pesta i el germà petit, un altre Mariano el succeí però en les mateixes circumstàncies de minoria d'edat. Finalment el 24 de gener de 1388 es firmà un tracte pel qual Aragó reconeixia la independència d'Arborea que durà fins el 1410. Però no cregueu que foren feliços i menjaren "perdiços" perquè la guerra se repregué el 1391. Morí entre 1402 i 1404 en un lloc desconegut, de la pesta que delmà la seva família entre milers de paisans a tot Europa. Aquesta història de la reina d'Arborea, que no fou reina sinó regent, ve al cas perquè mentre regnà dictà un cos de lleis coneguda com a **Carta de Logu** que s'avançava en el seu temps i entre altres coses promulgà la protecció dels rapinyaires del seu reialme i per això quan Giuseppe Gené, un naturalista italià, batià el falcó que ens ocupa volgué fer un homenatge a aquesta dona, heroïna del seu poble. Però no cregueu que ho feu per protegir la bellesa de les aus i tot això sinó per evitar l'espòli dels nius dels falcons marins i altres espècies de rapinyaires pel consum humà i preservar les poblacions per practicar el noble art de la falconeria, sí heu llegit bé, noble, ja que estava reservat a aquesta elit. I ja per acabar no penseu que la **Carta de Logu** fou molt progressista ja que castigava amb amputacions d'orelles i mans si crebantaves la llei i no podies pagar les multes que t'imposaven.

L'àguila coabarrada, una peça necessària

Per **Carlota Viada**
(responsable del LIFE BONELLI a Mallorca, COFIB)
amb la col·laboració de Jesús R. Jurado

*No és un rapinyaire qualsevol,
sinó que ve a ocupar un buit que va
quedar a la natura mallorquina quan,
a la segona meitat del segle XX,
vam extingir un dels darrers grans
depredadors de les nostres illes*



Què és un gran depredador?

Dins la cadena tròfica de la natura, el gran depredador, o 'súper-depredador' és el que no té depredadors naturals. Se troba a la part més alta de la piràmide tròfica. Mai no és abundant. Són solitaris i defensen els seus amples territoris d'altres congèneres.

Quan la societat humana era majoritàriament rural i depenia de l'explotació dels recursos naturals del seu entorn, l'odi contra els depredadors era molt gran. La seva supervivència estava en joc, ja que ambdós competien pels mateixos recursos. Se'ls va perseguir fins a la rarefacció i, a molts, fins a l'extinció. L'acarnissament era major quan més a dalt de la piràmide tròfica se trobava l'animal. Els grans depredadors són sovint els únics elements que falten a molts sistemes naturals ara protegits arreu del món.

Taurons, tigres, lleons, grans àguiles, per què els necessitem als grans depredadors?

En les darreres dècades l'estudi de la natura i els seus processos ha demostrat la importància vital que tenen els grans depredadors als ecosistemes. La seva eliminació, normalment com a conseqüència de la intervenció humana en dècades recents, provoca el desequilibri del sistema natural.

S'ha demostrat que serveixen per mantenir la riquesa i abundància necessària de mamífers, aus, invertebrats, amfibis i rèptils dins cada ecosistema i són clau per mante-

nir els processos ecològics en perfecte estat. Hi ha exemples molt ben documentats als treballs de Euan Ritchie, de la Universitat de Deakin (Melbourne, Austràlia), alguns dels quals estan explicats a aquests link:

http://es.mongabay.com/news/2010/es0202-hance_toppredators.html

Sabíeu què... hi ha més preses quan hi ha un gran depredador?

A més de regular les poblacions de preses, també controlen (espantant o caçant) les de depredadors més generalistes (o 'mesodepredadors'), amb els quals competeixen per preses menors. Així, quan en un sistema s'elimina el 'súperdepredador', els mesodepredadors proliferen fins a quatre vegades més i exerceixen una pressió més gran sobre les preses menors, que tornen més

rars que quan existia el 'súperdepredador'. A més, els 'mesodepredadors' sovint maten preses juvenils –causant un major impacte negatiu sobre les seves poblacions–, que els 'súperdepredadors' –que seleccionen individus de major edat–.

Recuperar els grans depredadors és vital pel futur del planeta

Una vegada eliminats els grans depredadors, és l'home el que ha de substituir el seu paper per controlar plagues o una abundància excessiva dels 'mesodepredadors'. Però les accions humanes no poden substituir plenament els grans carnívors, no són tan eficaços i a més sovint són encara més perjudicials (contaminació per pesticides o enverinaments massius).

A més, s'ha de sumar el fet que la creixent demanda de recursos per part de la població humana i el canvi climàtic també està afectant la biodiversitat. Tot plegat, és necessari mantenir i restaurar sempre que sigui possible els grans carnívors. Evitar l'extinció d'aquestes espècies i la pèrdua de la seva insubstituïble funció i importància ecològica requereix d'accions noves, audaces i creatives.

En els darrers 100 anys, la població europea ha passat de viure al camp a viure a les ciutats, i convertir-se en una societat tecnològica, que ja no depèn de la natura que l'envolta per sobreviure. L'odi contra els grans carnívors ha desaparegut, ara és el moment de la seva recuperació. Els hi ho devem.



L'àguila coabarrada se troba a la part més alta de la cadena tròfica a Mallorca, juntament amb el falcó peregrí.

(Adaptat de: <http://www.falconsbarcelona.net/Falco11/Theme/fotos/image010.jpg>; dibuix de l'àguila coabarrada cedit per Juan Varela)



Bosc (2012), Nis Lundmark Jensen



Parella al niu, Ernesto Álvarez

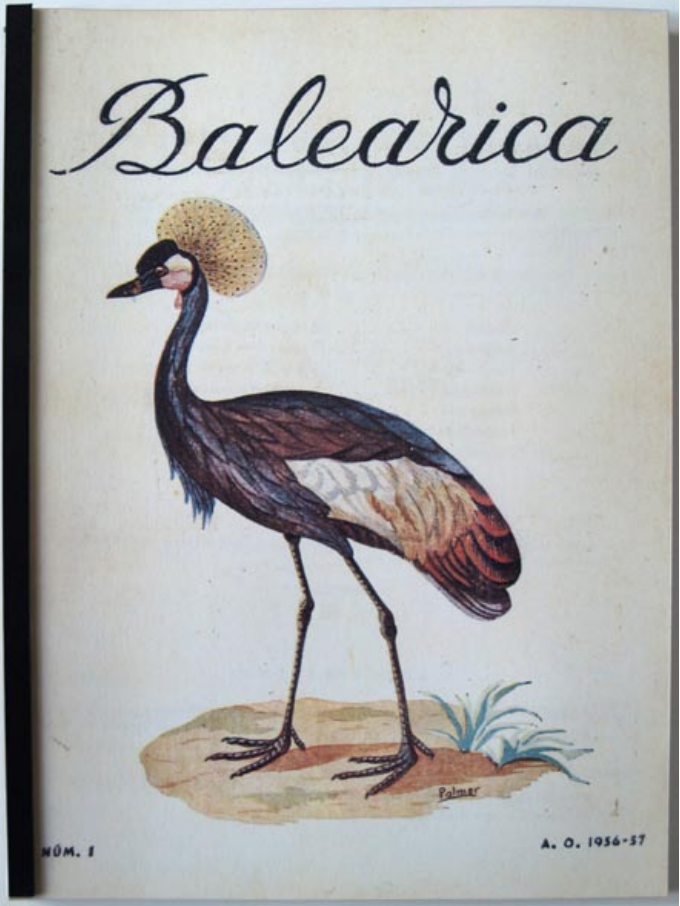
Els estudiosos de l'àguila coabarrada a Mallorca

A partir de la revisió de més de 77 llibres i articles publicats entre el 1861 i el 1990 se té constància que l'àguila coabarrada havia criat a penyals de la Serra de Tramuntana de Mallorca i segurament també a la península de Llevant. Mentre que a Menorca hi ha citacions puntuals (al 1924, al 1963 i fins a tres exemplars el 1974) i a les Pitiüses només hi ha una observació registrada al 1982.

El primer registre de la presència d'àguila coabarrada a Mallorca és de n'Alexandre von Homeyer (vegeu quadre a part), que la va veure el 6 de maig de 1861. Ja entrat el segle XX, n'Adolf von Jordans ens deixà més detalls d'ella a la seva tesi doctoral del 1914 sobre l'avifauna de Mallorca i en un compendi posterior, del 1924, a la revista Journal für Ornithologie, on estudia tota l'avifauna de l'illa basant-se en les pells i ous capturats. Gràcies a ell sabem que l'àguila coabarrada criava a un penyal a prop de Lluc, a la Serra dels Cairats de Valldemossa, i també les va veure a Artà.

L'ornitòleg anglès Phillip Munn també aporta el seu gra d'arena, indicant que hi havia una parella criant a la península d'Alcúdia i aporta dades d'ocupació dels nius de Lluc i de Valldemossa, recollint també citacions d'altres naturalistes amics seus.

Als anys 50, ja sortint de la més cruenta època de la guerra civil espanyola, en José Tato Cumming, dona un impuls a l'ornitologia balear. Gràcies a les observacions publicades als dos volums que se van editar del



Portada del número 1 de la revista 'Balearica', butlletí del 'Centro de Estudios Ornitológicos de Baleares', on se recullen algunes citacions d'àguiles coabarrades a la vall de Sóller.



Portada i contingut del fulletó editat pel FIR a Balears, en col·laboració amb ADENA recentment creada.

butlletí del 'Centro de Estudios Ornitológicos de Baleares' anomenat 'Balearica', sabem que l'àguila coabarrada va viure també a la vall de Sóller.

El darrer registre de reproducció és del 1964 quan en Willy Gubler, un suís de Zurich, va veure una parella d'àguiles coabarrades entre Andratx i Estellencs.

A partir d'aquí, hi ha diverses citacions per part de varis ornitòlegs locals, nacionals i estrangers, entre ells el Professor Francisco Bernis, fundador de la 'Sociedad Española de Ornitología' entre el 1972 i el 1974 a la vall de Cala Sant Vicenç, que podrien indicar l'existència d'un territori actiu. Si que és clar que a partir dels anys 80, tots els llibres i articles la donen per extingida, i des d'aleshores es registren al manco una quinzena d'exemplars divagants tant adults com juvenils.

'La gran guerra' contra els depredadors

El gran referent en la conservació dels rapinyaries a Europa, el francès Michel Terrasse, va anomenar a la persecució contra els depredadors que va tenir lloc a Europa fins als anys 70 com 'la gran guerra'. En efecte, fins a la dècada de 1970 se van perseguir i exterminar centenars de milers de rapinyaires i carnívors terrestres de forma sistemàtica, legal i amb suport de les autoritats.

A Mallorca no va ser diferent. José Tato Cumming al 1960 menciona la persecució de l'àguila coabarrada per part dels pagesos, 'que no consentirien la permanència a l'illa d'un aucell tan poderós'. En Willy Gubler, en la seva darrera publicació sobre rapinyaires de Mallorca diu ben clarament: 'El perill d'extinció d'aquestes aus és cada vegada major. Els taxidermistes, amb la seva clientela de caçadors i senyors sense cultura ornitològica ni ètica conservacionista, en són potser la principal amenaça y, per això, seria molt desitjable que les autoritats espanyoles posessin remei abans que sigui tard per sempre.'

Entre 1965 i 1980 la persecució dels rapinyaires a

Mètode científic: l'escopeta

El mètode científic d'estudi de la natura fins a mitjans del segle XX implicava l'abatiment dels exemplars i la recol·lecta d'ous dels nius per al seu estudi en gabinet i conservació als museus.

Un bon exemple n'és el científic Adolf von Jordans, que va fer la seva tesi sobre les aus de Mallorca entre el 1913 i el 1921 a base d'escopetades i de pujar als nius. Ell mateix ens deixa un impactant relat del seu intent de capturar una parella d'àguiles coabarrades a Valldemossa a l'abril del 1921.

"A començaments d'abril vam saber que hi havia un niu a prop de Valldemossa. El fill de l'amo de la finca idíl·lica de Sa Coma el coneixia d'altres anys i aquest any també els havia vist construir el niu. El 7 d'abril vam anar cap allà.

El niu estava a dins un forat del penyal, massa alt per l'escopeta des de baix i des de dalt no era visible. El Conde Loë es va amagar baix per poder disparar quan vengués volant i jo vaig anar amb el jove mallorquí per un camí difícil i molt empenyalat fins al cim per

després davallar cap al niu i esperar a uns 60 metres de distància a ple sol. Malgrat no hi havia molta visibilitat, el meu guia prometé que arribaria a disparar des d'aquell racó, i llavors va partir.

Vaig estar esperant molt poc temps, quan un àguila –una fasciatus– cridà molt a prop de jo, i segons després va comparèixer però ja fora del meu abast. Al bec duïa una branca curta però grossa que, mentre pujava fent voltes va deixar caure varies vegades per caure cap a ella i tornar a agafar-la jugant en vol meravellosament (1). Llavors va començar a cridar un altre au cap a baix, òbviament des del niu. Després va quedar en silenci i no se va veure res més. Al cap d'una estona vaig veure un àguila volant ràpidament cap al niu frenant al darrer moment amb la coa i les ales cap enrere i les urpes cap al davant. Uns segons més tard va comparèixer l'àguila a uns 25 metres baix jo, planejant lentament, podia distingir cada ploma, just a un forat en front de la meva posició; vaig preparar l'escopeta, la seguia amb ella i vaig disparar apuntant a la seva nuca

per no fer-li molt de mal. Vaig veure les plomes aixecant-se pels perdigons, i la vaig sentir a ella, però no vaig encertar. El segon dispar el vaig fer malament, de costat i vaig fallar per baix. Se'n va anant volant ràpidament i en el moment del segon dispar va aparèixer la segona àguila al mateix lloc, però l'escopeta no estava carregada i les dues aus van desaparèixer! Molt poques vegades vaig sentir tanta ràbia com en aquell moment. La baixada sense el guia va ser molt feixuga i no exempta de perill, perquè me vaig equivocar dues vegades i vaig haver de tornar amb molt d'esforç i escalant per poder sortir i vaig tardar dues hores en arribar quan a l'anada havien estat un poc més de mitja hora. El Conde Loë no va arribar a disparar. Poc després ens vam anar cap a Lluc i quan vam tornar les àguiles havien abandonat el niu, perquè al peu del penyal hi havia 50 carboners tallant i cremant els arbres. Aquests van ser els resultats de la nostra cacera d'àguiles! Potser tinguem més sort la propera vegada."

(1) Per cert, aquest joc amb una branca és molt característic del comportament de parella de l'àguila coabarrada (Cramp & Simmons, 1980; Joan Real, com. pers.)



Imatge molt antiga, potser dels anys 1915 a 1920, a la costa de la Serra de Tramuntana, on s'observa tres senyors posen amb un falcó marí, un agró i un altre au no identificada que han abatut des d'una barca. Foto: Arxiu Andreu Muntaner.

Balears fou especialment intensa. A finals dels 60, el Sr. Mercadal Vila, un falconer mallorquí sensible a la bellesa d'aquestes aus i pioner en la conservació de la natura, va donar a conèixer aquesta situació escandalosa als germans Terrasse, en Michel i en Jean-François, que aconseguiren l'ajuda d'en Paul Géroudet de Suïssa, d'en Willy Suetens de Bèlgica i de Félix Rodríguez de la Fuente. Entre tots van aportar els fons necessaris per publicar al 1969 un fulletó divulgatiu sobre els rapinyaires de Mallorca amb el lema 'iDejad vivir a las Rapaces!!' i il·lustrat amb un àguila coabarrada.

Per desgràcia, tant l'àguila coabarrada com la reial se van extingir de Mallorca en aquells anys. Però el fulletó, distribuït massivament entre caçadors i pagesos, va contribuir a canviar l'actitud d'autoritats i caçadors. A més, va ser un dels fets que va motivar a un grup de joves inquiets a fer feina per la natura i a fundar el GOB al 1973. I també va ser el germen per a la creació a França del Fons d'Intervention pour les Rapaces (FIR), ara integrat dins la Ligue pour le Protection des Oiseaux (LPO/Bird-Life) i l'entitat de conservació de la natura més important del país veí.

El 1971 se va aprovar la primera llei de protecció general dels rapinyaires a Espanya; altres països europeus ho havien fet abans. Però per

a algunes espècies a Balears aquesta protecció va arribar tard, com va ser el cas de l'àguila coabarrada a Mallorca.

Ara, per fortuna, hi ha les tècniques, la voluntat i els recursos personals i econòmics (aportats pel Govern de les Illes Balears, el projecte LIFE BONELLI i empreses privades) per recuperar aquesta peça necessària que la natura mallorquina va perdre, i l'àguila coabarrada està retornant a Mallorca. Ja n'hi ha una vintena d'exemplars, dos dels quals s'han aparellat i al 2014 van surar el primer poll.

A més, aquesta incipient població tot d'una ha trobat el seu lloc dins la piràmide tròfica: sovint caça gavinets de potes grogues, que fins ara no tenien cap depredador, talment com als exemples d'arreu del món que ha compilat n'Euan Ritchie, de la Universitat de Deakin (Melbourne, Austràlia). La peça necessària està encaixant de nou a la natura mallorquina. •

Fonts Bibliogràfiques:

Cramp, S. i Simmons, K.E.L. 1980. The Birds of the Western Palearctic. Vol. II. RSPB, Oxford University Press. Oxford.

Gubler, W. 1969. Notas sobre accipitriformes en Mallorca. Ardeola, 1969, Nº 13: 191-200.

Homeyer, A.v. 1862. Die Balearen. Jour-

nal für Ornithologie, 58: 241-285.

Jordans, A.V. 1914. Tesis doctoral: Die Vogelfauna Mallorcas mit Berücksichtigung Menorcas und der Pityusen. Ein Beitrag zur Zoogeographie des Mittelmeergebietes. Paul Rost and Co., G.m.b.H. 162 pág. Bonn.

Jordans, A.v. 1924. Die Ergebnisse meiner zweiten Reise nach Mallorca. Ergänzungen zu meiner 'Vogelfauna Mallorcas'. Journal f. Ornithologie, nº 2 vol. 72: 518-536.

Munn, P.W. 1921. Notes on the birds of Alcudia (Majorca). Ibis, oct.: 672-719.

Munn, P.W. 1931. The Birds of the Balearic Islands. Novitates Zoologicae, 37: 53-132.

Ripple, W.J., Estes, J.A., Beschta, R.L., Wilmers, C.C., Ritchie, E.G., Hebblewhite, M., Berger, J., Elmhagen, B., Letnic, M., Nelson, M.P., Schmitz, O.J., Smith, D.W., Wallach, A.D. & Wirsing, A.J. 2014. Status and Ecological Effects of the World's Largest Carnivores. Science, 343. 1241484.

Ritchie, E.G. & Johnson, C.C. 2009. Predator interaction, mesopredator release and biodiversity conservation. Ecology Letters, 12: 982-998.

Tato Cumming, J. 1960. Trece meses de observaciones ornitológicas en la isla de Mallorca (abril 1958-abril 1959). Ardeola VI (I): 283-292.4. Roger B. J. Benson , Nicolás E. Campione, Matthew T. Carrano, Philip D. Mannion, Corwin Sullivan, Paul Upchurch, David C. Evans Rates of Dinosaur Body Mass Evolution Indicate 170 Million Years of Sustained Ecological Innovation on the Avian Stem Lineage. May 6, 2014DOI: 10.1371/journal.pbio.1001853



Sebastià Torrens

Dana i Darwin, Staffan Johansson

Els observadors de l'àguila coabarrada a Mallorca: gent de fiar

Alexander von Homeyer (1834, Vorland – 1903, Greifswald)



A. von Homeyer (a l'exèrcit prussià 1852-1878) Arxiu JR. Jurado.

Militar de l'Armada prussiana. Amant de les papallones i els aucells, dels que va aconseguir una gran col·lecció d'ous i pells. A la primavera de 1861 visità Menorca i Mallorca, passant després a l'Algèria i publicant les seves observacions a la revista *Journal für Ornithologie*, nº 10 (1862), 11 (1863) i 12 (1864). A la tardor de 1864, a l'esmentada publicació, apareix l'article *Crucirostra curvirostra var. balearica* proposant la nova espècie *Loxia balearica*. Al 1874 acompanya a l'explorador Paul Pogge a la seva primera expedició a l'Àfrica central, promoguda per la Societat Alemanya d'Estudis d'Àfrica Ecuatorial. Els seus continus viatges li permeten realitzar in comptables observacions sobre aus, que queden plasmatades en més de 150 treballs essent, per exemple, el primer ornitòleg en descriure la Coablanca de Xipre (*Oenanthe cyprica*) i el Papamosques de mig collar (*Ficedula semitorquata*).

Als 69 anys mor deixant una col·lecció de més de 900 ous d'aucells i de vers 35.000 papallones.

Philip Winchester Munn (1865, La-verstoke– 1949, Palma)

Militar professional de l'exèrcit anglès. Al 1919, retirat del servei actiu, s'instal·la al Port d'Alcúdia, dedicant-se des d'aleshores a l'ornitologia en cos i ànima.

Va produir en quantitat i qualitat, una obra vertaderament notable. Des de 1921 col·laborà amb la revista especialitzada *Ibis*. Al 1931 publica el seu catàleg *The Birds of the Balearic Islands*, publicat a *Novitates Zoologica*. A més de les *Notes* que publicava a quasi cada número d'*Ibis*, Munn publicà a *Oologist's Records*, un article sobre la nidificació del Rossinyol bord i un altre treball en 1946 que duia per títol *The Western Mediterranean Shearwater, now called Balearic Shearwater*, sobre el nostre virot petit i la seva identitat baleàrica, avui ja reconeguda. També al butlletí del *British Ornithologist Club*, en 1947, publicà sobre la Blaveta de gavatx blanc. El darrer article del capità Munn fou a l'*Ibis* de 1948, unes de les seves famoses *Notes*.



Ph. W. Munn. 1934. Arxiu JR. Jurado.

Adolf von Jordans (1892, Luftel-berg – 1974, Carintia)

Doctorat en ornitologia, amb la seva tesi sobre *Les Aus de Mallorca*, va arribar a ser director del Museu König de Bonn, avui entitat estatal.

Es desplaçà per primera vegada a Mallorca el març de 1913 disposat a conèixer la nostra ornitologia en tres mesos intensos. Alternant escopeta amb



Adolf von Jordans (1892-1974). Arxiu JR. Jurado.

binocles, usual als naturalistes de l'època, arribà a recol·lectar i preparar més de 750 espècimens, sobre els quals va escriure la seva tesi. Apassionat taxònom, va descriure noves subespècies d'aus a les illes. Va viatjar dues vegades més a les Balears, al 1921 i al 1927, aquesta darrera ocasió en la qual tractà, sense èxit, de fer veure l'interès de crear una estació d'estudis migratoris.

Les seves aportacions a l'ornitologia balear són indiscutibles, l'estudi de les formes i l'ordenació de la nostra ornitofauna amb criteris avançats, deixaren el terreny ben a punt pel desenvolupament de la nostra ornitologia que dugueren a terme els que el seguiren més tard.

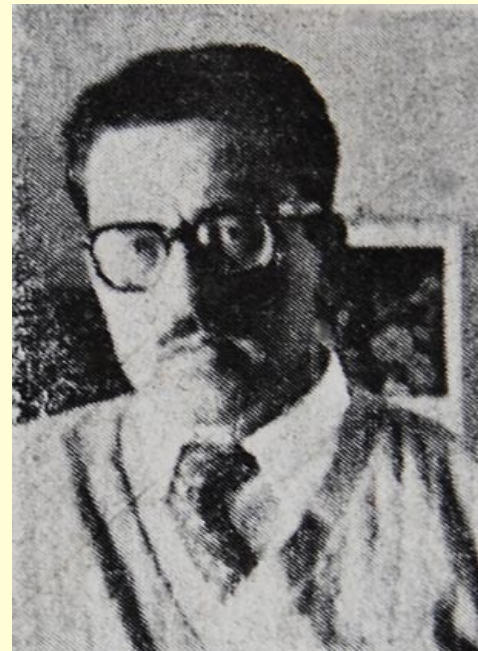
José Julio Tato Cumming (1918, Alacant - 1989, Madrid)

Militar de l'Exèrcit de l'Aire, va ser destinat a Mallorca a l'inici de la dècada dels 50.

Al 1954 participa a la fundació de la *Sociedad Española de Ornitologia* (la SEO). Va ser col·laborador destacat de la Societat d'Història Natural de Balears, on al seu butlletí publica notes i importants treballs. Revisor i editor de l'històric *Las Aves de Menorca*, de Josep Moll Casanovas, publicat per l'Estudi General Lul·lià al 1957. Participà

al naixement de l'efímer *Centro de Estudios Ornitológicos de Baleares* i col·laborà intensament en la seva revista *Balearica*. Durant el seu destí a Mallorca publicà també notes i treballs a la revista *Ardeola*, de la SEO, destacant el *Guión de la avifauna balear*, en col·laboració amb en P. Ferrer i F. Bernis, a l'any 1958.

Va evitar la desaparició dels *papers* del notable ornitòleg britànic Philip W. Munn, adquirint tota la seva biblioteca, i es preocupà també de la conservació del bosc de Bellver i de l'Albufera de València.



Tato Cumming (Mallorca, mitjans els anys 50). Arxiu J.R. Jurado.

Referències:

Reig-Ferrer, Abilio. Arxius i correspondència personal.

Jurado Gallardo, J. R. 2009. *Tres ornitòlegs, tres estalons*. Direcció Gral. de Recerca. Conselleria d'Innovació, Interior i Justícia. Govern de les Illes Balears.



**Reflexions
sota l'aigua**

**amb la
posidònia**

Per **Mika Noguera**



Aquí torn a estar, l'estiu en remull recomptant parcel·les de posidònia. Ja han passat 5 anys de la darrera vegada que vaig estar fent feina a l'IMEDEA i amb la Posidònia, amb Núria Marbà. Me deman si seré capaç de notar els canvis sota l'aigua, es veu que la praderia es troba en pitjor estat de conservació que fa uns anys.

Comença tot el ritual, preparar l'equip: la botella carregada, el jacket, el regulador, el neoprè (difícil operació ficar-se dins el vestit de busseig després de la metamorfosi de la maternitat i l'embaràs), els ploms, aletes i ulleres. La inseguretat inicial en perdre la pràctica... si em deix alguna cosa no puc fer la immersió! No he d'oblidar l'ordinador de busseig. I la bossa amb la tablilla amb un llapis per apuntar i un plom per no surar i és clar, les brides d'enguany. El color que es duu enguany és el groc. I és que els feixos de fulles de posidònia de les parcel·les estan marcats amb brides, cada any es posen als nous unes brides d'un determinat color.

La barca pneumàtica *TuMisma*, que hem remolcat amb la Rodman i la Cayetana fins a Cabrera, va carregada de material fins a dalt. Té un motor nou de 30 cavalls, de marca Evinrude, que és ben difícil d'arrencar i pareix que es duu millor amb els braços masculins d'en Jordi que amb els meus. I jo ho intent una vegada i una altra, he de trobar la manera d'arrencar-lo! Finalment... es tracta de fer un moviment contundent, un recorregut llarg i precís, quina satisfacció sentir com es posa en marxa, sense fer grans aldarulls, el motor de la barca.

Arribats al punt que marca el GPS, fondejam. Aquestes parcel·les es troben a un lloc idíl·lic, a la petita cala sota el castell de Cabrera, a diferents fondàries des de 5 m fins a 25 m, a prop de les restes d'un vaixell enfonsat, de l'època fenícia. Quants vaixells haurà vist passar aquest castell, entrant a refugiar-se a l'arrecera-da badia de Cabrera...

Un cop a l'aigua, l'aparatositat material cobra sentit. El canvi de fase, de l'aire a l'aigua aporta tota una sèrie de sensacions. Primer de tot cal avistar les parcel·les objectiu, assenyalades amb petites boies, i buidar d'aire el jacket per començar a davallar, fent la necessària descompressió. La bona visibilitat que hi ha a les aigües del parc nacional és d'una gran ajuda.

Només sent la meva respiració, a un ritme lent i constant, sóc conscient de l'alè necessari per a la supervivència. La resta és variable, el confort del jacket, si entra aigua a les ulleres o s'entelen... saber que estic connectada a la botella amb aire suficient m'aporta una curiosa tranquil·litat.

El canvi brusc de temperatura que suposa la invisible termoclina me desperta. Aquí abaix les condicions són més constants, allunyades de la calor fulminant en superfície. La pujada de temperatura és de les causes més directes de mortalitat que sofreix la Posidònia, com es va mostrar a un estudi fet a aquest arxipèlag, precisament.

Les parcel·les estan marcades amb brides a les boies, n'hi ha tres, i una té un sensor de temperatura que ha recollit dades durant tot l'any. Me submergesc en el món de dins les fulles de Posidònia, una visió ben diferent a quan l'observes bussejant des de la superfície. Així, te n'adones que hi ha un univers multidimensional, de fei-

xos verticals i àpex horitzontals que van configurant un rizoma que es subjecta amb arrels al sediment i que a vegades forma estructures ben complexes, amb forats i superfícies arrecerades, cau de moltes larves, algues, peixos... Les fulles dansen amb les onades i són visitades per tutes curioses de les bombolles que generam.

Ara toca delimitar la parcel·la identificant els cordills i començar a comptar els feixos. Vaig acumulant els que he comptat, en un ramell. El tacte ajuda a la vista, i et permet identificar un feix més gruixat que pot ser que s'estigui duplicant. Si és així tocarà marcar-lo com a nou i posar-li una brida. Els àpexs horitzontals són suaus, permeten a la pradera anar estenent-se sobre el fons, tenen més vigrositat, són un punt de creixement ben important. Alguns entren nous dins la parcel·la, els consideram feixos immigrants i els donam la ben rebuda posant-los unes brides grogues ben vistoses.

Malauradament, en trobam més de morts que de nous. Mentre estic comptant els feixos hi ha una altra part del meu cervell que es posa a divagar... Els serveis ecosistèmics, beneficis que ens aporten els ecosistemes, en el cas de les praderies són molt elevats. Parlam de la captura de carboni, superior als boscos tropicals, i de la reducció de l'onatge que protegeix les platges de l'erosió. També del servei de guarderia de peixos que nodreix els stocks pesquers. I un altre servei que costa creure que no se l'hagi alabat des de les institucions, en unes illes orientades perillosament cap al monocultiu turístic, la bona qualitat de l'aigua que s'associa a la praderia.

La ciència ha avançat a bastament sobre el coneixement i quantificació dels beneficis d'aquest ecosistema. Ara se sap quins límits d'aport de nutrients pot suportar, quina temperatura provoca la mort, i fins i tot hi ha estimes quantitatives dels beneficis econòmics que ens aporten de manera directa i indirecta.

En canvi, l'actitud de la Conselleria de Medi Ambient dels darrers anys per la seva conservació, ha estat pèssima, limitant-se a mantenir alguns camps de boies. El turisme nàutic augmenta i és incentivat per projectes d'ampliacions de ports, i les reserves marines es troben amb una vigilància de mínims. A què esperam per tractar les praderies de Posidònia amb mesures que estiguin a l'altura de la seva importància? Estratègies de conservació a llarg termini, senyalització conjunta del món nàutic i espais protegits, limitació d'abocaments i controls, seguiment de l'estat de conservació i de l'avanç d'invasores, sancions per fondejos incontrolats...

M'assegur que na Inés també ha acabat amb la seva parcel·la i comptam la següent entre les dues.

El confort subaquàtic continua, abans de replegar me fix si hi ha espècies invasores. Algunes algues ja estan ben presents, quan es troben amb una praderia molt epifitada i amb canvis al sediment, troben fàcils condicions per establir-se. La *Caulerpa racemosa*, ara *cylindracea* que té forma de raïm verd en miniatura i també la pompollosa *Lophocladia lallemandi* que prefereix cobrir superfícies amb onatge hi són presents.

Començam l'ascens lentament, els rajos de llum penetren fins aquí abaix i ens mostren el sostre de la superfície de l'aigua calmada i el final de la nostra immersió. •

Les onades de calor afecten greument la supervivència de la praderia. Amb l'increment d'un grau de temperatura, la mortalitat dels feixos augmenta un 3%. I aquesta mortalitat és més greu quan afecta una major profunditat, a partir de 10m de fondària, perquè tarda més a recuperar la praderia.

Com més freqüents són les onades de calor, menys temps té per recuperar-se la praderia i més greus són les conseqüències.

El far del Cap Gros de Muleta

Per Cristina Fiol
Fotografies de Toni Muñoz

Gavina, *Larus michahellis*



El far, complint amb la seva funció, ens servirà com a punt de referència per explorar els voltants del Cap Gros de Muleta.

Ens trobam en el port de Sóller, gairebé en el punt mig del recorregut de la Serra de Tramuntana i en el port natural més important de la costa nord.

Un cop arribats a la zona de la platja d'en Repic, i abans de prendre la carretera cap el far, convé pegar una ullada a la sortida del torrent Major i a les platges que trobam a banda i banda del torrent. Com sempre, tardor, hivern i primavera seran les millors èpoques per a l'observació d'aus. Dins el mateix torrent, o no molt enfora, no és rar veure durant l'hivern agró gris (*Ardea purpurea*), agró blanc (*Egretta garzetta*), xivitona (*Actitis hypoleucos*), arner (*Alcedo atthis*), cabot de roca (*Hirundo rupestris*), xàtxero blanc (*Motacilla alba*) i cendrós (*Motacilla cinerea*), i ull de bou (*Phylloscopus collybita*).

Les omnipresents ànneres, algunes ja tan híbrides que és difícil saber on comença el coll blau i on acaba l'ànnera domèstica. Des de fa uns anys s'ha instal·lat amb elles una Oca de Canadà (*Branta canadensis*) fuita d'un hort proper.

En els molls, durant tot l'any, s'hi poden veure corbmarins (*Phalacrocorax aristotelis*) i gavines (*Larus michahellis*), les gavines roges (*Larus audouinii*) també fan acte de presència alguns dies sobretot durant l'hivern i la primavera.

Ja hem enfilat la carretera del far, no sense guaitar de tant en tant a les roques per si veim algun limícola despistat, o a l'horitzó per si ja s'albira algun virot.

Una vegada arribats al far, si anam en cotxe, millor deixar-lo en el petit aparcament que hi ha just abans, així que convé anar-hi prest per trobar lloc. Des del far o des de l'explanada dedicarem una estona a escanejar l'horitzó, les penyes pro-

peres i la vegetació. Principalment de març a maig i dins la tardor es pot veure el pas de virot gros (*Calonectris diomedea*) i virot petit (*Puffinus mauritanicus*), fins i tot formant balces no massa enfora de la bocana del port. Corbmarins fent viatges a les colònies properes, moltes gavines, un o dos xoriguers (*Falco tinnunculus*) i fins i tot algun falcó peregrí (*Falco peregrinus*). També els dofins mulars (*Tursiops truncatus*) poden guaitar a la superfície de l'aigua.

A les penyes ens compareixerà la pàssera (*Monticola solitarius*), dues o tres parelles es reparteixen els penyasegats que trobam a banda i banda del far. Així com falzies (*Apus apus*), entre les quals alguna pàl·lida (*Apus pallidus*).

En els pins del refugi de Muleta i de l'explanada són habituals els gorrions (*Passer domesticus*), gafarrons (*Serinus serinus*), verderols (*Carduelis chloris*), cadernerres (*Carduelis carduelis*), trencapinyons (*Loxia curvirostra*), algun ferrerico (*Parus major*), tudons (*Columba palumbus*) i tórtora turca (*Streptopelia decaocto*). A la vegetació baixa hi hem de cercar el vitrac (*Saxicola torquatus*), el menjamosques (*Muscicapa striata*), el busqueret capnegre (*Sylvia melanocephala*) o el busqueret de capell (*Sylvia atricapilla*). Tant si ens aficam pel camí de terra que baixa la pendent com si elegim el senyalitzat cap a Deià podrem cercar també busqueret coallarg (*Sylvia balearica*), molt escàs i gairebé només detectable pel seu reclam o cant. També una mèrlera (*Turdus merula*) ens pot donar un esglai tot sortint dels petits pins que van creixent a la zona.

Anant amb molt de compte per no caure podem provar de guaitar més a prop dels penya-segats tot seguint algun dels tiranys o camins de



Agró blanc, *Egretta garzetta*

cabra que surten des del camí principal.

Els dies calorosos o de vent pot semblar que la zona és deserta però amb un poc de paciència aniran compareixent ocellets aquí i allà.

A finals d'estiu i principis de tardor no és estrany veure per la zona algun falcó marí (*Falco eleonora*). El port resulta ser una porta d'entrada, zona de pas o descans pels ocells migrants que trien la ruta de la costa nord per travessar Mallorca. A vegades grups d'oronelles (*Hirundo rustica*), cabots (*Delichon urbica*) i titines (*Anthus* sp) entren per la bocana i els falcons marins fan guàrdia per si en poden aglapir cap.

No hem de deixar de pegar un cop d'ull cap el Puig de Bàltx o cap a la vall de Sóller per si apareix una parella de corbs (*Corvus corax*), àguila calçada (*Aquila pennata*) o fins i tot algun voltor negre (*Aegyptius monachus*).

A l'hivern, com a la resta de Mallorca, apareixen els ropits (*Eritacus rubecula*) i els tords (*Turdus philomelos*). Especialment a finals d'hivern es formen dormidors d'estornells (*Sturnus vulgaris*) en els pinars prop de la urbanització. I podem veure algun soteler (*Morus bassanus*) pescant lluny de la costa.

I no només l'observació d'aus ha de ser l'excusa per visitar aquest racó, les vistes de la costa, del port i de les muntanyes que enrevolten la vall bé valen la pena. Al Cap Gros de Muleta trobam també un dels boscos de savines més ben conservats, sobretot a les zones interiors ja que la part de la costa encara es recupera del gran incendi que va patir fa anys. També les nombroses eufòrbies i romanins atreuen gran varietat d'insectes que completaran la nostra visita a aquest lloc. •



Corb, *Corvus corax*



Cadenera, *Carduelis carduelis*

Sabies què ...

Per **Maite Serra-Franco**



Voltors lleonats (*Gyps fulvus*)

Els voltors no s'emmalalteixen en menjar carn podrida

Segons un estudi publicat a la revista *Nature Communications*, els voltors van desenvolupar un intestí capaç de matar als bacteris que viuen en el cos d'un animal en descomposició.

Per alimentar-se de la seva presa, aquests animals carronyers insereixen el seu bec en els orificis naturals de l'animal, en particular en l'anus. Això els exposa a més a una altra sèrie de bacteris perillosos (a més dels que estan a la carn podrida): aquells que estan a la matèria fecal de l'animal mort, com la clostridia o les fusobacteris, que són tòxics per a la majoria dels vertebrats.

Els investigadors van analitzar els microbis que creixen en els intestins i en el rostre de dues espècies de voltors. Van descobrir que, d'alguna manera, els voltors tenen un microbioma oposat al dels éssers humans. Mentre que els humans tenen una major biodiversitat de microbis a

l'estómac i la boca, que la pell, els voltors tenen molt més bacteris a la cara, i un intestí extremadament net. Específicament, van trobar 528 tipus de bacteris a la cara i només 76 en l'intestí dels voltors. Això vol dir que durant el procés digestiu, els voltors maten la majoria de microbis que consumeixen. Els que sobreviuen dins de l'intestí, són els que causen més problemes per a l'ésser humà.

Els autors opinen que la gent en general no reconeix l'enorme servei a l'ecosistema que ofereixen els voltors per als éssers humans. Són com un sistema sanitari mòbil i gratuït. Consumeixen i es desfan de milions de quilos de carn podrida que podrien ser una amenaça per a la salut pública.¹

El gran intent d'extermini dels gorrons

En 1958, en el marc del projecte denominat "Gran Salt Endavant", que pretenia que Xina, una societat feudal es transformés en una potèn-

cia agrícola i industrial, el líder comunista Mao Tsé Tung o Mao Zedong (1893-1976) va considerar, que hi havia quatre plagues que havien de ser aniquilades: Les rates, els mosquits, les mosques i els gorrons comuns (*Passer domesticus*). Concretament sobre el gorrió, es calculava que cadascun es menjava 4.5 kg de la collita d'arròs a l'any, la qual cosa suposaria que per cada milió de gorrons morts hi hauria aliment per 60 mil persones. Fundat en aquesta conjectura, el President Mao li va declarar la guerra a aquests ocellets. D'aquesta manera, el poble xinès tindria una extraordinària collita d'arròs, sense disputar-se el gra amb les aus. En un sol dia, a Xangai es va aconseguir exterminar 194 mil individus. En un any, la població de gorrons a Xina va sofrir un greu declivi. Milions de gorrons van morir i aquesta petita au, que sol viure prop de nuclis de població humana, va desaparèixer en moltes zones rurals. Però a causa de l'escassetat d'aus, els insectes es van multiplicar de forma descontrolada, i van arrasar els camps de cultiu d'una forma

molt pitjor al poc gra que robaven els gorrions, així la collita va ser la més baixa de la història. ^{2,3,4,5,6}

La persecució va ser frenada a l'abril de 1960, quan dirigents de l'Acadèmia de Ciències van portar les opinions dels científics, com Zhu Xi i Zheng Zuoxin i de científics de la NAS (United States National Academy of Sciences) que, alarmats pel pla de Mao, van publicar una recerca en la qual s'assegurava que "els gorrions mengen més insectes que gra". En autòpsies practicades als gorrions es va trobar en el seu sistema digestiu que les tres quartes parts de la seva dieta eren insectes, mentre que solament una quarta part, grans. Concretament, va resultar que el gorrió era un depredador natural de les llagostes. A més per on passaven les colònies de gorrions deixaven una capa de guano que servia de fertilitzant. Advertit de la relació entre els eixams d'insectes que estaven assolant els cultius del país i la falta de gorrions Mao va concloure la persecució, substituint els gorrions en la llista de les Quatre Pestes pels xinxes domèstics. ^{2,3,7}

S'estima que, com a conseqüència de la campanya, dos mil milions de gorrions van morir, sent la major massacre d'ocells de tota la història. Malgrat haver frenat la matança, el dany estava fet. Eixams de llagostes destrossaren i acabaren amb els cultius, i se sumaren a l'efecte de la desforestació i l'ús massiu i incorrecte de pesticides. ^{4,6}

En agricultura, al mateix temps que els pagesos es dedicaven a la producció d'acer, es demanava no solament mantenir, sinó augmentar, la xifra de les collites, ja que Xina pagava amb gra a la Unió Soviètica el deute econòmic que tenia amb ella. El resultat és que l'escassa producció agrícola s'enviava a l'URSS, el que sobrava es repartia a la població urbana, deixant a milions de xinesos morir a les zones rurals. Des de 1958 fins a 1961 ocorre el que avui es coneix com la Gran Fam Xinesa, on es calcula que van morir de gana entre 15 i 40 milions de persones. No resulta sorprenent que els anys en què els gorrions van estar absents de l'ecosistema xinès fos també els de la Gran Fam. La situació era tan greu que el dirigent xinès va sol·licitar a la URSS un carregament de 200 mil exemplars de gorrions barraquer



Imatge procedent d'un periòdic de Xangai de l'època, en què s'exhibeixen a centenars de gorrions morts en una carreta davant el xivarri popular per l'èxit de la campanya maoista. Amb el peu de foto: Tot el poble es mobilitza junt. Els pardals han estat eliminats

(*Passer montanus*) per substituir al desaparegut gorrió comú. ^{2,4,6,7}

En el 2001, en un intent de protegir els gorrions, se li va proporcionar l'estatus d'au protegida. No obstant això, la imatge negativa del gorrió derivada des dels temps de Mao seguia (i segueix) causant estralls a la població d'aquestes aus, per la qual cosa el govern xinès va emprendre una política de neteja de la imatge del gorrió. En el 2002 la llei s'endureix amb el caçador. Aquesta llei promulga que aquell que mati, caci o comerciï amb gorrions serà "severament castigat". ⁸

Actualment el gorrió barraquer és abundant a la Xina, però la seva població està minvant a causa de l'excessiu ús de pesticides en els cultius i a l'acció de "desaprensus amos de restaurants", en paraules dels propis conservacionistes. A més en moltes zones de Xina, el gorrió té fama d'animal brut i perjudicial. No obstant això, segons els experts és vital per evitar la proliferació de les veritables plagues. ⁸ Una lliçó històrica que sembla haver oblidat l'ésser humà.

Referències:

- 1 ¿Por qué los buitres no se enferman al comer carne podrida? BBC Mundo, 26 noviembre 2014 <http://www.bbc.co.uk>
- 2 John King Fairbank. China, una nueva historia. Editorial Andrés Bello. ISBN 84-89691-05-3
- 3 Sha Yexin .The Chinese Sparrows of 1958. New Century Net . August 31, 1997.
- 4 Shapiro, J. Mao's War Against Nature'. Cambridge University Press, 2001
- 5 Great Sparrow Campaign. Youtube. https://www.youtube.com/watch?v=LjRZIW_hRIM
- 6 El mundo de los gorriones. Grandes documentales TVE1 .daylimotion. 03/01/15 http://www.dailymotion.com/video/x2dxw86_el-mundo-de-los-gorriones_animals
- 7 Weisman, A. La cuenta atrás: ¿Tenemos futuro en la tierra? (Google eBook) Grupo Editorial España, 31 de mar. de 2014 - 656 páginas
- 8 «China protege a sus gorriones tras perseguirlos durante décadas». El siglo de Torreón (diario digital). 26 de diciembre de 2002.

Notícies del món

Per **Maite Serra-Franco**



Ull de bou desproveït de les plomes a la cua i ales.

El falcó que emmagatzema preses vives

El falcó marí o falcó de la reina (*Falco eleonora*), passa d'insectívor a depredar aus durant els mesos de migració. Durant aquests mesos mutila les seves preses arrencant-los les plomes de les ales i de la cua. D'aquesta forma, el falcó impossibilita a les seves preses perquè puguin escapar-se volant, per la qual cosa queden a la seva total disposició, transformant-les en queviures vivents d'un particular rebost. Així, el falcó marí per garantir la seva supervivència, emmagatzema les seves preses vives en forats del terreny rocós propi de les illes i costes mediterrànies per ser menjades posteriorment quan sigui necessari.

Aquest comportament no és nou ni és únic d'aquesta espècie, encara que no ha estat fins fa poc quan ha pogut ser documentat i acreditat de forma científica a través d'una recent publicació a la revista Alauda.

Aquest tipus de comportaments està relativament estès entre altres espècies d'animals com els insectes i de-

mostra de forma bastant inequívoca l'adaptació de les espècies en la lluita per la seva supervivència. (1)



Busqueret de batzer, impedit per al vol, en una enclotxa.

El viatge de 20.000 km d'una falzia

SEO/BirdLife segueix una falzia comuna des d'Espanya a Àfrica i viceversa, un viatge de 20.000 quilòmetres d'un ocell de 50 grams.

Goyeneche es va marxar del seu niu a principis d'agost. Després d'un viatge de més de 9.000 quilòmetres en dos mesos (i algunes parades) va arribar a la seva primera zona d'hivernada entre Uganda i Tanzània, prop del llac Victòria. Un mes després es va desplaçar més de 800 quilòmetres a l'oest, fins a arribar a les costes de Tanzània i Kenya, molt a prop de l'illa de Zanzíbar, on va passar la resta de l'hivern en àrees de sabana arbustiva. A la seva volta, després de volar més d'11.000 quilòmetres, es va poder recapturar en el mateix niu i desvetllar l'apassionant viatge que havia realitzat.

Descobrir l'itinerari d'aus com Goyeneche és un misteri que gràcies al programa Migra de la Societat Espanyola d'Ornitologia (SEO/BirdLife) es comença a desvetllar.

Els últims avanços en telecomunicacions i miniaturització d'equips



Exemplar equipat amb emissor GPS per seguir la seva migració

han permès col·locar dispositius geolocalitzadors a les aus de tan sols 50 grams de pes com Goyeneche i recopilar gran quantitat de dades d'interès científic. Així també es coneix l'itinerari d'altres espècies com Alci, una de les poques cigonyes blanques adultes que hivernen a Àfrica; Cingle, el voltor negre seguit

per webcam d'ençà que era un pollet o veteranes com Victòria, una de les primeres àguiles calçades que es van marcar al Programa Migra, en funcionament des de l'any 2011. (2)

La contaminació lumínica, un risc per les aus marines

En deixar el niu, durant els primers vols cap a l'oceà, milers d'aus marines joves de tot el món es veuen atretes per les llums de les carreteres i les poblacions. Això les desorienta i els fa perdre la seva trajectòria, per la qual cosa moltes acaben en el sòl, on són atropellades. Aquesta és una de les conclusions a les quals ha arribat un estudi realitzat a Austràlia i liderat pel Consell Superior de Recerques Científiques (CSIC). El treball ha estat publicat a la revista PLOS ONE.

Amb l'objectiu de desvetllar les causes d'aquest fenomen, es van comptabilitzar el nombre de cries de baldrítja de Tasmània (*Ardenna pacifica*) recollides després de caure al sòl per les patrulles de rescat del Parc Natural de l'Illa Phillip, en el sud d'Austràlia, on resideix una colònia de mig milió d'aquestes aus. A més de la il·luminació artificial, es van mesurar altres factors per veure la seva influència en la mortalitat dels pollets: data d'emancipació, fase lunar, velocitat i direcció del vent, nombre de visitants al parc i períodes vacacionals.

Al llarg de 15 anys, les patrulles van trobar en el sòl 8.800 pollets, dels quals el 40% estava mort o moribund. En les nits sense Lluna i amb fort vent es van trobar més pollets; i es va veure que la mortalitat era major en les èpoques de cria coincidents amb vacances, als matins i amb major tràfic a l'illa. En aquestes circumstàncies els investigadors van veure que en apagar la llum en una de les seccions de carretera el nombre d'aus afectades es va reduir.

Encara que no es pot controlar la Lluna o el vent, es creu que reduir la contaminació lumínica i una millor gestió del tràfic podria ajudar a reduir la mortalitat per aquesta causa en les cries de baldrítja de Tasmània. (3)

Les aus, únic llinatge de dinosaures que ha arribat als nostres dies

Ser gegants els va donar la fama, però encongir va salvar als dinosaures de l'extinció. Fa uns 65 milions d'anys va desaparèixer la major part d'ells. No obstant això, un llinatge de dinosaures encara viu entre nosaltres, les aus. Amb més de 10.000 espècies conegudes, el grup de les aus és considerat com una de les majors històries d'èxit de l'evolució;

i en particular, la mida corporal petita sembla haver estat clau per al seu potencial evolutiu. Aquesta és la conclusió d'un equip internacional de científics dirigit per investigadors de la Universitat d'Oxford (Regne Unit) i del Museu Real d'Ontario (Canadà) que van calcular la massa corporal de 426 espècies de dinosaures basant-se en el gruix dels ossos de les potes i van trobar que els dinosaures van mostrar altes taxes d'evolució de la grandària corporal poc després dels seus orígens, a mesura que s'omplien nous nínxols ecològics, fa al voltant de 220 milions d'anys. No obstant això, aviat es van desaccele- rar, només la línia de dinosaures que porta a les aus, amb un pes d'entre 15 grams a 3 tones, va continuar canviant la grandària a aquest ritme i ho va fer durant 170 milions d'anys, produint nova riquesa ecològica que no es va veure en altres dinosaures. L'equip creu que la petita grandària del cos va poder haver estat clau per mantenir el potencial evolutiu de les aus, trencant el límit de menor mida corporal del voltant d'1 quilogram vist en altres dinosaures. Això demostra que el major dinosaure, no aviar, l'Argentinosau, de 90 tones, va tenir sis milions de vegades el pes dels dinosaures més petits del Mesozoic, un ocell de la grandària d'un pardal anomenat Qiliania, amb un pes de 15 grams. És evident que el

pla corporal dels dinosaures era extremadament versàtil. Els resultats de l'estudi suggereixen que la ràpida evolució a mides corporals més petits en el llinatge que condueix a les aus modernes va permetre major capacitat d'adaptació a través de centenars de milions d'anys en comparació als dinosaures no aviaris. Els investigadors troben que l'evolució de la grandària del cos no es va detenir en el llinatge que condueix a les aus, donant a entendre per què les aus van poder sobreviure fins als nostres dies i diversificar-se.

Aquest estudi deixa clar que l'evolució cap a diferents grandàries era important per a l'èxit dels dinosaures. Sent la línia evolutiva de les aus la que va experimentar amb diferents grandàries corporals permetent l'aparició de nous dissenys corporals, mentre que altres grups de dinosaures no van poder fer-ho, van quedar tancats en estrets nínxols ecològics, extingint-se en última instància. Això suggereix que importants grups de vida, com les aus, podrien ser el resultat de sostingudes i ràpides taxes d'evolució en escales de temps de centenars de milions d'anys. (4)

Fonts Bibliogràfiques:

1. F. Orueta 'Eleonora', el halcón que almacena presas vivas. Web SEO/BirdLife. 9/7/2015
2. ¿Los vencejos de Irún se van a Kenia? Web SEO/BirdLife. 14/7/2015
3. La contaminación lumínica es un factor de riesgo para las aves marinas que empiezan a volar. CSIC, nota de prensa. Madrid, 16/10/2014.
4. Roger B. J. Benson, Nicolás E. Campione, Matthew T. Carrano, Philip D. Mannion, Corwin Sullivan, Paul Upchurch, David C. Evans Rates of Dinosaur Body Mass Evolution Indicate 170 Million Years of Sustained Ecological Innovation on the Avian Stem Lineage. May 6, 2014DOI: 10.1371/journal.pbio.1001853



Una cria de baldrítja de Tasmània (*Ardenna pacifica*) és recollida per una de les patrulles de vigilància



Els dinosaures, entre els quals es troben les aus modernes, tenen una gran varietat de formes i grandàries.



Orelluda grisa

Plecotus austriacus
Família Vespertilionidae

Per Gemma Carrasco i David García



Com és?

Els grans pavellons auditius que presenta l'orelluda grisa fan que aquesta sigui l'espècie que mostra una fisonomia més singular, que difereix de la resta de quiròpters de les illes. L'orelluda grisa és una ratapinyada de mida mitjana, d'uns 4-6 cm de longitud i uns 25-29 cm d'envergadura, de pelatge relativament llarg i de tons grisosos, encara que també pot presentar tonalitats més marrons. A la part ventral el pelatge és més clar, d'un color que va de blanquinos a gris pàl·lid, i les zones sense pèl són de color marró fosc o negre.

Com s'ha esmentat presenta unes grans orelles, de fins a 4 cm de llarg, que s'uneixen a la base pel seus cantells interns, i quan l'animal està en repòs es mantenen normalment plegades cap a enrere. El tragus és ample, i està pigmentat. Té un musell llarg, i al voltant dels ulls una zona més fosca, amb aspecte d'antifaç.

Les ales d'aquesta espècie són amples i curtes, cosa que li permet realitzar un vol pausat i amb bona capacitat de maniobra, que utilitza per caçar per damunt de la vege-

tació o entre els arbres, o fins i tot per capturar insectes que es trobin posats.

A quant als sons d'ecolocalització, la ratapinyada orelluda grisa emet vocalitzacions de baixa intensitat, només detectables a una curta distància mitjançant aparells detectors d'ultrasons, a una freqüència que va dels 25 als 85 kHz. Per aquesta raó els anglesos l'anomenen whispering bat, ratapinyada que xiuxieja.

Quins són els seus costums?

L'orelluda grisa presenta una àmplia plasticitat a l'hora d'ocupar els diferents ecosistemes presents a l'arxipèlag, com poden ser zones de muntanya, àrees boscoses, zones de cultiu, zones de matoll i penya-segats marins.

És una espècie fissurícola, sovint lligada a ambients antròpics com poden ser construccions abandonades, mines o túnels que també pot trobar-se a coves, amagat a esquerdes properes a l'entrada. Emergeixen dels seus refugis de descans quan ja és ben fosc, encara que durant l'hora

prèvia a la sortida estan actius, amb comportaments d'acicalament, grooming social, o vols a l'interior del refugi.

S'alimenta majoritàriament de grans lepidòpters nocturns i en menor proporció de dípters i coleòpters, que captura sobretot en zones arbrades. Quan caça, si la presa és petita se la menja al vol, però si són insectes de mida més grossa, té costum de perxar-se a algun lloc, per exemple dins les cavitats, per menjar-se'ls. Així, a aquests llocs es poden trobar, al terra, restes d'ales de les preses devorades.

L'orelluda grisa, és una espècie poc gregària, que mostra un comportament solitari, excepte durant les èpoques relacionades amb la reproducció.

A la tardor, els mascles tornen molt territorials i formen harems que defensen dels altres mascles. Encara que serà en aquests moments quan es produeixin les còpules, no s'inicia immediatament la gestació, ja que aquesta espècie utilitza una estratègia que s'observa també en altres ratapinyades, que consisteix en retardar la fertilització de l'òvul fins a la següent primavera, i així aconseguir

que les cries neixin a l'època més favorable, l'estiu.

Durant la hibernació, l'orelluda grisa s'amaga a esquerdes de forma individual, sense formar colònies.

Les femelles comencen a criar al seu segon any de vida, i no necessàriament ho fan cada any. Quan arriba l'estiu, les femelles reproductores es reuneixen en refugis de cria, a edificis abandonats o en cavitats subterrànies, en grups petits d'entre 10 i 30 individus. Els parts tenen lloc al mes de juny, normalment d'una única cria, que a mitjans del mes d'agost ja serà capaç de volar tota sola i independitzar-se.

A quines illes la podem trobar?

L'orelluda grisa és una espècie àmpliament distribuïda per l'arxipèlag, estant present a totes les illes. També ha colonitzat alguns illots de Balears que ofereixen els requeriments ecològics d'aquest vespertili-ònid. Alguns dels illots on la podem trobar són Cabrera, sa Conillera, es Vedrà i l'Illa de l'Aire, on l'espècie s'ha detectat lligada amb freqüència als penya-segats marins, on troba més fàcilment les seves preses..

Les amenaces i mesures per a la seva protecció



Malgrat que el coneixement de les poblacions d'aquest quiròpter a les nostres illes és encara insuficient, es considera que l'espècie no es troba en perill, degut a la seva abundància. No obstant això, igual que passa amb les poblacions d'orelluda grisa a d'altres indrets, la creixent influència d'amenaces concretes podrien conduir a l'espècie a una situació delicada.

Entre les amenaces més importants està la pèrdua dels refugis, especialment de reproducció, causada per la remodelació d'edificis, o per molèsties directes en els moments en què els individus es troben agrupats. S'han descrit casos d'altres mortalitats provocades pel tractament de fustes contra insectes xilòfags a l'interior d'edificis, així com mortalitats relacionades amb fumigacions aèries en cultius d'oliveres. Els tractaments fitosanitaris agrícoles i forestals tenen un efecte tòxic directe sobre les ratapinyades, i un efecte indirecte en disminuir les poblacions d'insectes dels quals s'alimenten.

Entre les estratègies per millorar l'estat de conservació de l'orelluda grisa, inclosa en el Llistat d'Espècies Silvestres en Règim de Protecció Especial, podem citar en primer lloc la millora del coneixement de l'espècie mitjançant el monitoratge de les tendències poblacionals, la protecció de les colònies conegudes, o la millora dels hàbitats agrícoles fomentant les pràctiques agrícoles sostenibles. Una millor comprensió de la tipologia dels refugis que utilitza l'espècie a les Illes Balears ajudaria a establir les directrius necessàries per garantir la seva conservació. •

Identificació

Per **Cati Artigues**

Durant els mesos més freds de l'any milers d'aus anàtides es desplacen des del nord d'Europa fins a les nostres zones humides buscant refugi, aliment i unes millors condicions climàtiques per a passar-hi l'hivern. Aquí es sumen a les poblacions ja residents, i serà llavors quan les poblacions arribaran a assolir el major nombre d'individus. És el millor moment per a observar-les i aprendre a identificar-les. Fer-ho quan estan aturades és fàcil però, i si les veim al vol? Les podríeu identificar? Per ajudar-te Es Busqueret et presenta aquesta làmina amb els mascles de les anàtides més comunes a l'hivern per tal que puguis comparar els colors i el disseny dels seus plomatges quan estan en vol.



El Busqueret se'n va de viatge

© FJAMPHOTO.COM
FRANCIS DE ANDRÉS

Pantanal do Brasil

Per Francisco Javier de Andrés, AFONIB



Quan començàvem a preparar el viatge, un conegut em digué sorprès: Pantanal al setembre? Però el millor és navegar-ho quan està pràcticament inundat ... (això serien les dates d'abril, juny, juliol). I és que existeixen dos mons completament diferents del Pantanal: des del desembre fins a l'abril, l'estació plujosa, i de maig a novembre, l'estació seca.

Si un vol navegar amb una frondosa i verda vegetació, on la flora esclata, ha d'escollir els mesos seguits al final de l'estació plujosa. El Pantanal està inundat i és navegable íntegrament. Però clar, un tampoc no ho pot tenir tot i és que, en aquesta època, les aus i altres animals estan completament dispersos. Poder-los observar es converteix en una tasca veritablement difícil.

Quan l'època seca ja ha evaporat moltes de les zones pantanoses, el nivell de l'aigua és molt baix i la concentració de peixos és total. A algunes zones es produeix el fenomen conegut com "El gran banquet" on els peixos bullen a ses basses i les aus es concentren allà donant-se un gran festí. És el moment per a observar i captar instantànies de la fauna pantanosa: mamífers, rèptils, aus, etc. Tothom es concentra davant el que és el sustent essencial per a la fauna del Pantanal: els peixos.

Crec, i no m'equivocaria a afirmar que, pràcticament més del 50% de les imatges captades, registren un moment de captura de peixos. Però no ens avancem a explicar-vos el viatge!

Iniciem el recorregut des del principi i fins a arribar allà, i és que "sa nostra roqueta", Mallorca, queda mooolt lluny. Com a cada viatge, feim abans un repàs del material obligat per a aquest trajecte. Important fer una llista, perquè si no, sempre i dic sempre, se'ns oblidarà alguna cosa.

Sanitat - És una zona on no t'exigeixen cartilla de vacunació per entrar, pel qual queda a l'elecció del viatger, vacunar-se i prevenir algunes malalties. En el nostre cas, obviàrem la presa de Malarone (malària) que sí que havíem ingerit en el viatge a Tanzània. En canvi un producte com ara el Relec o Goibi, en la seva versió extra fort, és aconsellable. Un apunt: alerta amb la utilització d'aquests productes. Independentment de lo tòxics i abrasius



Anhinga, *Anhinga americana*



Arner amazònic, *Chloroceryle amazona*

que resulten per a la pell, el contacte dels mateixos amb les càmeres fotogràfiques fa que desapareguin les lletres i dibuixos de les mateixes. Sí és molt recomanable estar vacunats de tètanus i també, a gust del viatger, de febres tifoïdals i hepatitis A.

Material fotogràfic - Sobre el material fotogràfic és important portar un teleobjectiu per a llarga distància, ja que si comparam el Pantanal vs Àfrica, veurem en el primer moltes més aus que mamífers i la diferència de grandàries és òbvia. Com sempre és recomanable dur dos cossos fotogràfics, almenys un teleobjectiu manejable des d'una petita embarcació, un gran angular, fundes d'aigua per a protegir el material fotogràfic i, per descomptat, uns prismàtics..

Partim! La pallissa d'avions i hores de vol és el major mal que s'ha de viure per arribar al paradís.

És clar que podem escollir entre diverses opcions: Palma-Lisboa-Sao Paulo-Cuiabá; Palma-Madrid-Sao Paulo-Cuiabá, etc. Però molta cura!. Sao Paulo té dos aeroports, Guarulhos i Congonhas i en moltes ocasions no s'especifica a quin dels dos s'arriba. Si per anar a Cuiabá no arribes a l'aeroport correcte, implicarà recórrer uns 35 km travessant Sao Paulo amb el material fotogràfic, amb el risc que això implica!

Nosaltres finalment optàrem per un Palma-Barcelona-Munic-Sao Paulo-Cuiabá, sortint un dissabte a les 13:30 h de Palma i arribant a Cuiabá un diumenge a les 10:30 h hora d'allà (+6). Era el trajecte amb menys hores d'escala. A l'arribada llogàrem un cotxe tipus SUV (aquests cotxes que són com un tot terreny), i que fou realment un dels majors encerts, ja que els camins són tortuosos. Així que prenguin nota d'això si volen viatjar allà!

En sortir d'aeroport de Cuiabá, varem anar a un caixer d'un banc nacional. Va ser impossible obtenir Reals Brasileirs a Mallorca. El canvi fou realment bo: 4,30 BRL/EUR.

I ja, d'aquí, directes a Poconé, que és la darrera població abans d'entrar al Gran Pantanal.

L'artèria que travessa una molt petita part de Pantanal, és el projecte iniciat durant els anys 70 (anys de

bonança de l'economia brasilera) de l'afortunadament fracassada Transpan-teneira, que no era ni més ni menys, que la construcció d'una autopista que pretenia travessar el Gran Pantanal. D'aquest faraònic projecte, únicament queda un camí de terra que desapareix durant l'època de fortes pluges. Aquest camí polsegós seria el que empràriem per moure'ns per les diferents artèries del Pantanal, i per albirar i fotografiar diferents espècies. L'altra part la realitzarem en barca pels diferents rius.

De camí cap a la Pousada, poguérem ja albirar desenes d'aus, sobretot molts rapinyaires col·locats en el que imaginam eren els seus posadors habituals. Aturàrem a la primera bassa que vérem, i ja ens adonàvem que la fauna d'allà no recelava gens davant la nostra presència. Un blauet gegant (*Megaceryle torquata*) es deixava veure sobre la seva branca sense immutar-se davant la nostra presència a escassos metres. A la mateixa bassa podies veure agrons tigrats (*Tigrisoma lineatum*), caimans (*Caiman yacare*), abundància d'agrons blancs grossos (*Ardea alba*), martinet estriat (*Butorides striata*), blauet amazònic (*Chloroceryle amazona*), etc. Innocents i desconexedors del que amagava el Pantanal, gairebé ens conformàvem a quedar-nos els 10 dies front aquesta petita bassa. A l'horabaixa visitàrem amb un vehicle tot terreny l'enorme extensió que envoltava la Pousada. Va ser la primera vegada que albiràrem un tapir amazònic (*Tapirus terrestris*) a la carrera, guacamai jacint (*Anodorhynchus hyacinthinus*), seriema de potes vermelles (*Cariama cristata*), ... així com altres espècies. El passeig amb barca va ser impossible de realitzar perquè el nivell de l'aigua ja no ho permetia per aquestes dates. A la posta de sol fotos de jabirús (*Jabiru mycteria*), tirà quiquiú (*Pitangus sulphuratus*), unes cotorretes de pit gris (*Myiopsitta monachus*) i un preciós final del dia, vermellós, amb uns tàntals americans (*Mycteria americana*) als seus dormidors.

Endemà i matinada per captar les millors llums. Sortírem encara de nit de la Pousada Piuval. Encara sense llum, pel camí se'ns va creuar un ós formiguer (*Myrmecophaga tridactyla*) d'una grandària descomunal. Fou la primera vegada que vérem un ... veure'l ja és una sort!

Des del mateix camí i sense sortir del cotxe, ja vàrem poder començar a

Llúdriga gegant, *Pteronura brasiliensis*



veure i fotografiar infinitat d'espècies. Blauet gegant neotropical (*Megaceryle torquata*), medianos, agrons blancs grossos, martinets blaus (*Egretta caerulea*), aligot de collar negre (*Busrrellus nigricollis*), esparvers, zopilots... Era com un espectacle que va arribar al seu punt àlgid en arribar al Gran Pont, el qual bategàrem com "Pont dels Caimans", simplement perquè hi havia més d'un milenar d'ells.

Allà totes les aus portaven un peix al bec: llambríges, agrons, martinets, martinets de nit (*Nycticorax*), agrons tigrats, caimans... Tots duïen la seva ració perquè els peixos, literalment, bullien sobre l'aigua...

Cap a les 8.30 h la llum va començar a ser molt dura, així que vàrem recollir, i amb 45° de temperatura i una humitat terrible, seguïrem camí cap a Pousada Curiaca. La posada la regenta un gallec que porta allà gairebé 30 anys. La seva rebuda va ser com si ens conegués de tota la vida. Aquí tampoc vàrem poder navegar pel canal perquè no hi havia aigua suficient, així que decidírem agafar cotxe i recórrer camins amb la finalitat d'observar, fotografiar...

L'endemà i camí a Porto Jofre poguérem veure una de les curiositats i bel·leses del viatge: un blauet pigmeu (*Chloroceryle aenea*), una meravella d'auell de la grandària d'un busquet. Abundància del Milà dels Everglades (*Rostrhamus sociabilis*), esparvers...

A Porto Jofre i més concretament a Rio Sao Lourenço era on teníem disposada totes les nostres esperances per a poder albirar el jaguar (*Panthera onca*). Teníem reservat un dia i mig en una barca exclusivament per a nosaltres tres. A les 6,00 h, i pràcticament clarejant, ens pujàrem a l'embarcació. Començava a fer gotes, però això no seria més que el pròleg del diluvi que suportaríem durant almenys 5 hores. L'aigua ens castigava a nosaltres i als equips, tot i anar aquests protegits amb les fundes d'aigua. Cinc hores que se'ns feien eternes pel fred i l'aigua. Cap a les 11,00 h va començar a parar...Alleujament i satisfacció, perquè a la mitja hora d'aturar el barquer va albirar un jaguar apostat a la ribera del riu. Ens apropàrem uns 20 metres i començàrem a fotografiar-ho. El jaguar es va moure en dues ocasions fins que al final es perdé per l'espessa jungla del propi pantanal. Varen ser pràctica-



Jaguar, *Panthera onca*



ment 15 minuts d'èxtasis!

També va ser la primera vegada on vèrem i fotografiàrem una família de llúdries gegants (*Pteronura brasiliensis*) amb les seves cries. Jugaven a un arbre enfonsat al riu sense adonar-se'n de la nostra presència.

Als arbres del mateix Porto Jofre, dormiten varies parelles de guacamai jacint, en època de zel en aquell moment. Altre espectacle de color. Mera-vellós poder gaudir aquestes aus en total llibertat.

Els núvols tornaven amenaçar aquesta zona plujosa, així que decidim no perllongar un dia més la nostra estada allà i ens dirigírem a la Pousada Mato Grosso, on recorreríem dins petita embarcació part del Rio Pixaim. Aquesta va ser una de les zones més prolíferes per a albirar i fotografiar diferents espècies d'aus, mamífers i rèptils. Famílies de llúdries gegants, capibares (*Hydrochoeris hydroacheris*), iguanes, diferents tipus de blauets, àguila negra (*Buteogallus urubitinga*), l'aligot de collar negre, etc., etc., etc. Foren dos dies increïbles!

Com a autèntics nòmades, tocava partir novament i dirigir-nos aquesta vegada a Rio Claro – Rio Sararé – Aquí patírem una sobtada baixada de temperatura en un dia, de 45 graus a 15 graus: fred, molt fred dins la barca i pocs animals. Desconeixíem el perquè. El brusc canvi de temps, la lleugera pluja... Semblava que gairebé tot s'havia esvaït. Un moment... Els caimans, caracarás comuns (*Caracara plancus*), algunes juies i altres espècies curioses com una parella de muitús (*Crax fasciolata*) o l'agoserat picabous (*Machetornis rixosa*) es deixaven veure a la zona.

Deixàrem Rio Claro i ens dirigírem cap a una zona interna on amb prou feines hi ha aigua. Ens allotjaríem a la Pousada Vos Alegre, on la rebuda va ser més seca, més pròpia del caràcter dels ramaders del Pantanal. La ramaderia ha modificat part de la biodiversitat del Pantanal, desplaçant sovint les espècies naturals a altres zones.

Davant la impossibilitat d'anar en cotxe, caminàrem acompanyats novament per l'alta temperatura i una humitat extrema. Albiràrem de nou l'àguila negra, martinet estriat (*Butorides striata*), de nou gran abundància de diferents castes d'arners que vigi-



laven les petites basses a punt d'assecar-se per complet. La gran sorpresa ens arribaria gairebé al final del dia on vàrem poder localitzar i fotografiar un dels protagonistes del Pantanal: l'ós formiguer gegant (*Myrmecophaga tridactyla*). Ens vàrem posar amb el vent de cara perquè tal que no ens pogués ensumar, ja que detectar l'olor és la seva major qualitat per a detectar el perill, ja que la seva vista és molt vaga. Era un curiós animal que havia vist diverses vegades als documentals i ara estava aquí, enfront de nosaltres, a escassos 20 metres.

A la nit, aprofitàrem per a realitzar una mica de fotografia nocturna amb la companyia de dos mussols que feien la delícia a les nostres oïdes. Com que no hi ha contaminació lumínica, la via làctia es pot veure en tota la seva esplendor. Al matí, alguns coatís (*Nasua nasua*), Arasarí (*Pteroglossus catanotis*), un Tuco-tucos (*Ctenomys talarum*) amagadís i altres espècies ens van acompanyar mentre deixàvem la Pousada.

Ens quedaven encara un parell de dies i havíem de decidir encara on "gastar-los". Com l'experiència a Matogrosso havia estat excel·lent, decidírem passar allà dos dies més. Novament vàrem poder veure llúdries, anhinga americana (*Anhinga anhinga*) pescant, i durant la darrera llum del dia, una preciosa família de capibares a l'aigua. Era una imatge que havíem desitjat i que, finalment, ens la regalava la naturalesa amb la millor llum de l'horabaixa.

La darrera nit la passàrem a la Posada de Mario, Curicaca. Allà, part de les hores nocturnes la passarem prop del pont dels caimans, on vàrem poder contemplar un dels majors espectacles del món d'il·luminació natural: les cuques de llum estaven en ple festeig i il·luminaven el Pantanal fent gairebé visibles els caimans que dormitaven a l'aigua. Un espectacle de llum! Era com si el mateix Pantanal ens acomiadés amb un espectacle de focs d'artificis.

S'acabava el viatge i el cansament era patent a les nostres cares. Camí a Poconé i d'allà a Cuiabá. Ens quedava encara el llarg trajecte fins a casa (quasi 23 hores). Cuiabá-Sao Paulo-Munic-Barcelona i finalment sa nostra estimada i benvolguda Roqueta. •

Os formiguer gegant, *Myrmecophaga tridactyla*



Més que ocells

Per **Cati Artigues**

La musaranya nana és el mamífer més petit d'Europa i una espècie encara molt desconeguda entre els illencs. De fet no es va poder confirmar la seva presència a Mallorca fins fa pocs anys, el 2008. La troballa fou especialment rellevant perquè representava una nova espècie de mamífer per a la fauna balear, la primera musaranya per a Mallorca i la tercera per al conjunt de les Illes. Fins al moment

es coneixia la presència del rat grill (*Crocidura ichnusa*, Festa, 1912) a Eivissa i la rata aranyera (*Crocidura suaveolens*, Pallas, 1811) a Menorca. D'aquesta, la ssp. *balearica* és reconeguda com a endemisme.

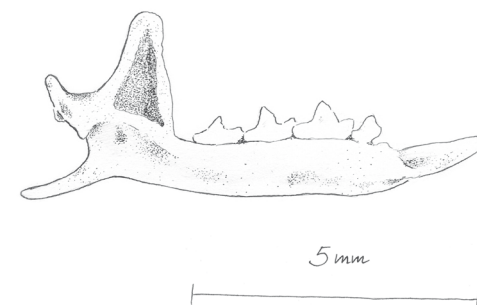
Ja als anys 50 del s. XX es varen trobar indicis de la seva presència a Mallorca, quan uns investigadors alemanys trobaren un crani de musaranya dins una ega-

gròpila d'òliba (*Tyto alba*) a la comarca de Manacor. Però no fou fins a la present dècada quan les observacions puntuals d'exemplars de musaranya començaren a fer-se més freqüents. Fou al mes de març de 2008 quan un particular trobà a la zona de Bunyola els primers exemplars, que foren lliurats a la Conselleria de Medi Ambient, que pogué classificar com a *Suncus etruscus*.



La mida corporal de la musaranya nana és realment diminuta, no supera els 30 mm!!, a la qual s'ha d'afegir la coa, entorn dels 1,5-20 mm de llargada. El cap és relativament més gran respecte al cos. Les orelles són ben visibles i els ulls, diminuts. Les dents són ben blanques.

Els seus hàbits són preferentment nocturns i crepusculars. S'alimenta dels petits invertebrats que es pugui empassolar com ara cucs, aranyes, formigues... En un dia pot arribar a menjar l'equivalent a dues vegades la seva massa corporal, ja que es tracta d'una espècie que ha de consumir molt aliment per a produir l'energia necessària que demanda el seu cos.



Darrerament són moltes les localitzacions que particulars i estudiosos han anat citant arreu de l'illa, des de la Serra de Tramuntana fins a Artà.

Actualment l'espècie és objecte d'estudi i seguiment per tal d'incrementar el coneixement de la seva biologia i distribució a l'illa.

Mussaranyia nana, *Suncus etruscus*

IX edició del certàmen de fotografia de natura Memorial Climent Picornell

Per AFONIB



Corb marí, primer premi de la categoria Aus, de Xavier Mas Ferrà



Xavier Mas Ferrà, primer premi de les categories **Aus** (*Corb Marí*) i **Altra fauna** (*Medusa*).

Juan Anders Lemos Hoffen, primer premi de la categoria **Paisatge** (*Campos de primavera*)

Guillermo Félix Carrasco, primer premi de la categoria **Art a la Natura** (*Espacio exterior*)

Javier Herranz Casellas, primer premi de la categoria **Flora** (*Capuchino*)

El passat divendres 15 de gener va tenir lloc la cerimònia de lliurament de premis de la IX edició del Memorial Climent Picornell. Aquest certamen de fotografia de natura té com a objectius posar en valor i mostrar la riquesa natural de les Illes i retre homenatge a un dels pioners de la fotografia de natura a les Balears, Climent Picornell.

Climent ens va deixar fa ja més d'una dècada però la seva empremta encara és patent en el món de la fotografia de natura Balear. Més enllà de la seva obra tots els que van compartir moments amb ell recorden la seva qualitat humana.

Aquesta IX edició és la segona que organitza AFO-NIB (Associació de Fotògrafs de natura de les Illes Balears). Després d'una aturada de gairebé quatre anys AFONIB pren les regnes del certamen en un intent de tornar el mateix al lloc que es mereix. La VII edició va aconseguir veure la llum i en el moment en què s'escriuen aquestes línies les fotografies premiades d'aquella edició pengen de les parets de la qual serà la seva última parada, el centre d'interpretació de s'Albufera de Mallorca. Anteriorment l'exposició ha estat exhibida a la sala de Sa Petrolera (Palma), on va tenir lloc la inauguració i el lliurament de premis, a l'ajuntament de Sant Joan i a ca s'apotecari (Santa Maria).

La IX edició del Memorial ha estat tot un èxit de participació, el treball realitzat en l'edició anterior ha permès que el certamen tornés a tenir la visibilitat que mereixia. S'han superat les 400 fotografies presentades, més que en cap de les edicions anteriors. A més el nivell de les fotografies seleccionades ha estat molt elevat. Tota una responsabilitat i un maldecap per al jurat d'aquest any. El jurat l'han compost quatre fotògrafs de primer nivell, Oriol Alemany, Antoni Cladera, Nati Martínez i Jaume Sellart.

El certamen s'ha dividit en sis categories: Art a la Natura, Paisatge, flora, Aus, Una altra fauna i endemismes de les Balears. Totes les fotografies havien d'haver

realitzat al territori Balear excepte en la categoria d'Art a la Natura, on s'ha permès la presentació de fotografies d'arreu del món.

L'exposició d'aquesta novena edició romandrà exposada fins al dia 29 de febrer al Centre Cultural de l'obra social de Sa Nostra a Palma. La col·laboració amb aquesta entitat permetrà que l'exposició viatgi aquest any a Menorca i a Eivissa, complint un dels objectius inicials de AFONIB quan va reprendre el certamen, que totes les Illes poguessin gaudir de la Fotografia de Natura. Les fotografies premiades enguany han estat aquestes:



Toni Garau Garau, primer premi de la categoria **Endemismes de les Balears** (*Quan sembla que no hi ha res...*)



Art a la Natura

"Espacio exterior" Guillermo Félix Carrasco
 "El despertar de la Luna" Javier Tur Riera
 "Roques Marines" Miriam Coll Sastre

Aus

"Corb Mari" Xavier Mas Ferrà
 "Jovenet" Jaume Llinàs Mateu
 "Extraña en su tierra" Santiago Suñer Melón

Endemismes de les Balears

"Quan sembla que no hi ha res..." Toni Garau Garau
 "Crocus" Sebastià Bota Ferragut
 "La muda" Francisco Javier de Andrés de Miguel

Flora

"Capuchino" Javier Herranz Casellas
 "Flor de caramelo" Esther Riudoms Legaza
 "Fil de lluna" Pedro J. Fernández Martínez

Altra Fauna

"Medusa" Xavier Mas Ferrà
 "Icaro" Antonio José Quiles Garcia
 "Sorpresa mortal" Manuel Rodríguez Gómez

Paisatge

"Campos de primavera" Juan Anders Lemos Hoffen
 "Cala Mesquida" Juan Anders Lemos Hoffen
 "La savina" Jordi Aguiló Fiol

Certamen de Fotografia de Natura

IX Memorial Climent Picornell

Centre de Cultura "SA NOSTRA"
c/ de la Concepció, 12. 07012-Palma

Inauguració exposició i lliurament de premis
Divendres 15 gener a les 19h

Exposició oberta des del 15 de gener al 19 de febrer

De dilluns a divendres de 10:30 a 13:30 i de 17 a 20 h
Dissabtes, diumenges i festius tancat

Organitza: **AFONIB**

Amb la col·laboració de: **Obra Social SA NOSTRA Caixa de Balears** **BMN SA NOSTRA**

Patrocinat per: **CLICHE** **PhotoPills** **AEFONA** **FOTORUANOPRO** **José B. Ruiz** **FUJIFILM** **Govern de les Illes Balears** **FOTOGRAFO NOCTURNO** **sebastia.torrens**

Fotografia: Einarri Saurina / Inlandia / Getty Images / M. K. K.

www.afonib.org

Quadern de camp

Per **Steve Nicoll**



Cegall reial, *Gallinago media*

JUANJO BAZAN

Mai 16 S'observen dos exemplars de cegall reial *Gallinago media* a s'Albufera de Mallorca. Les aus quedaren alguns dies molt a prop dels aiguats del parc, el que va facilitar que molta gent pogués gaudir d'aquesta espècie considerada rara-sa nacional. Mike Smethurst.

Mai 19 Apareix a s'Albufera de Mallorca un exemplar d'oca de galta blanca *Branta leucopsis*. Aquesta oca, raresa balear, va romandre per la zona durant un mes. Pere Vicens.

Jun 08 S'observa un niu ocupat d'aligot comú *Buteo buteo* amb almenys dos pollets, en un pinar de Marratxí, Mallorca. És la primera vegada que es detecta un niu ocupat d'aquesta espècie a les Balears, tot i que es coneix la seva reproducció des de 2012, amb l'observació de joves volanders. Jordi Muntaner.

Jun 13 Observació d'un pinsà trompeter *Bucanetes githagineus* a prop de Cala Figuera (Calvià, Mallorca). Espècie considerada raresa a Balears. Philip Garnett.

Jun 27 S'observa una parella de busqueret trencamates *Sylvia conspicillata* al Puig des Teix (Serra de Tramuntana, Mallorca) aportant aliment al niu. Les observacions d'aquesta espècie reproductora a les Balears són molt escasses i durant les dues últimes temporades semblava estar absent dels voltants de l'embassament de Cúber, la seva única zona de cria coneguda a Mallorca. Josep Manchado.

Jul 06 Primera reproducció constata-da de gavina d'hivern *Larus ridibundus* al Parc Natural de s'Albufera de Mallorca. S'observa un adult incubant en un niu sobre un illot flotant en una de les basses de la depuradora de Can Picafort. És la segona reproducció documentada d'aquesta espècie a Mallorca. Jordi Muntaner.



Llambrega de bec vermell, *Hydroprogne caspia*

PEP MANCHADO



Oca galta blanca, *Branta leucopsis*

MATIES REBASSA

Set 14 S'observen dos exemplars de llambritja de bec vermell *Hydroprogne caspia* a s'Albufera de Mallorca. Aquestes aus, rareses a Balears, quedaren uns quatre dies per la zona de l'aguait de sa Roca. Esteve Gallardo i Dori Pascual. El 04 d'octubre s'observa un exemplar juvenil al mateix lloc. Martin Honey.

Set 15 Un total de cinc fuells de collar *Eudromias morinellus* varen ser observats al Pla de l'Anzell (Vilafranca, Mallorca). Les observacions d'aquesta espècie, considerada raresa Balear, esdevenen regulars cada any a finals d'estiu i principis de tardor. Maties Rebassa. El 04 d'octubre s'observaren tres exemplars més al cim de la Mola d'Esclop, Andratx, Mallorca. Jaume Bonnin.

Oct 01 Coincidint amb una entrada sense precedents d'ull de bou cellard *Phylloscopus inornatus* a la península Ibèrica, raresa nacional, Balears no va ser menys i es produïren cites repartides per totes les illes exceptuant Formentera. A Mallorca, el dia 1, es va observar un exemplar a Cala Murta, Formentor (Gordon May), i que va estar present durant 4 dies. Un altre dia 16 al Parc Natural de s'Albufera de Mallorca (Maties Rebassa). A Eivissa un exemplar el dia 5 al PN de Ses Salines a prop de Cap Falcó (Rafel Mas, Alberto García i Oliver Martínez). A Menorca un exemplar observat el dia 15 a Son Saura (Daniel Haywood) i un altre dia 22 a Cala Turqueta (Clemente Álvarez). Finalment fins a 7 exemplars diferents varen ser vists al PN de Cabrera entre els dies 22 i 25 d'octubre (Maties Rebassa, Pep Manchado, Miguel Rouco, Joan Sagardia i altres).

Oct 01 S'observa a Eivissa una raresa a Balears, un botxí meridional *Lanius meridionalis* al calar de s'Illa, Sant Joan. Jordi Serapio.

Oct 02 Observat a Cala Murta, Formentor un exemplar de busqueret xerraire *Sylvia curruca*, la qual va estar present fins dia 4. Maties Rebassa, Pep Manchado i Nacho Garcia.

Oct 12 Per segon any consecutiu al cap de ses Salines, Santanyí, Mallorca, s'albira un exemplar d'àguila pomerania *Aquila pomarina*,



Ull de bou cellard, *Phylloscopus inornatus*



Durbec, *Coccothraustes coccothraustes*



Hortolà cellard, *Emberiza cia*

la tercera cita d'aquesta raresa nacional a Mallorca. Lalo Ventoso, Adolfo Ferrero i Josep Manchado.

Oct 17 Es captura durant la campanya d'anellament a l'illa de l'Aire, Menorca, un papamosques menut *Ficedula parva*, considerat raresa nacional. SOM. Joan Florit.

Oct 23 Una jornada molt completa de rareses al Parc Nacional de Cabrera. Entre les rareses nacionals: un exemplar de cotoliu *Lullula arborea*, un papamosques menut, dos exemplars d'ull de bou siberià *Phylloscopus collybita tristis*, un busqueret xerraire i set ulls de bou cellards. Com a rareses Balears: dos passarells carminats *Carpodacus erythrinus*, i un hortolà cellard *Emberiza cia*. Joan Sagardia, Miguel Rouco, José Portillo, Jus Pérez, Nacho Castela, Maties Rebassa i Josep Manchado.

Nov 01 Una magnífica observació de dos exemplars d'hortolà cellard a un abeurador de s'Evangèlica, Andratx, Mallorca. Juanjo Bazán.

Gen 21 S'observa un exemplar de ferretic petit *Periparus ater* a l'aeroport d'Eivissa. Raresa a Balears. Oliver Martínez.

Gen 29 Observat un exemplar, presumptament híbrid, amb característiques d'agró blanc *Egretta garzetta* i agró d'escull *Egretta gularis* al Salobrar de Campos, Mallorca. Jordi Muntaner, Pere Garcias i Mike Montier.

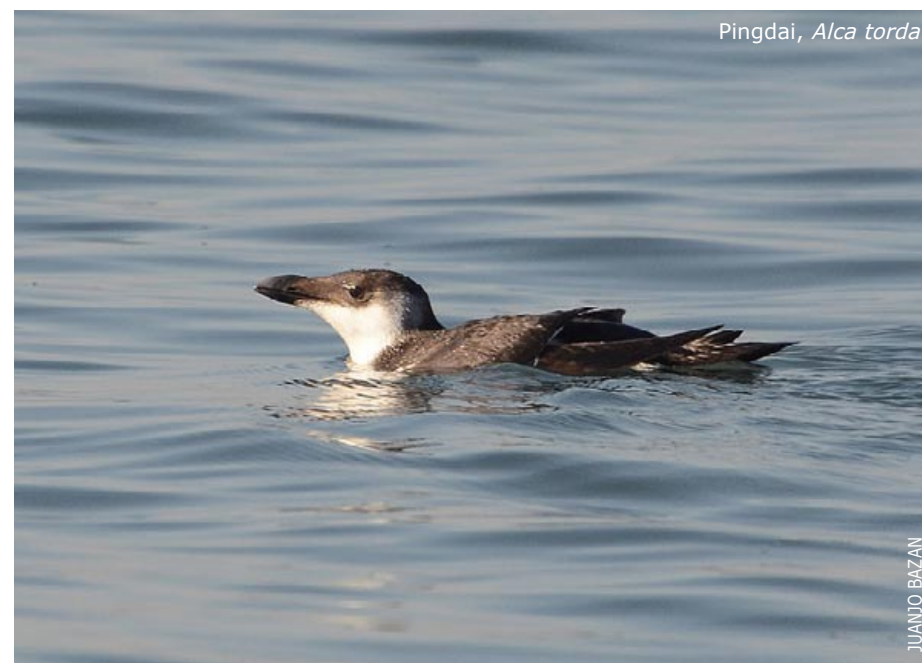
Aquest ha estat un bon hivern per a l'observació d'algunes espècies hivernants poc comunes com el llunet *Carduelis spinus*, el durbec *Coccothraustes coccothraustes* o el pingai Alca torda. Aquesta darrera espècie s'ha deixat veure fàcilment pel litoral balear amb diverses cites arreu de les illes



Lluonet, *Carduelis spinus*



Egretta garzetta x gularis



Pingai, *Alca torda*

El juicio de moda

Camps: «Es todo un montaje.» Hostia, pues está montado cojonudamente, ¿eh?

DECLARA POR EL CASO FITUR COMO PARTE DE LA TRAMA GÜRTel

Pablo Crespo asegura que "la Gürtel es un montaje político organizado por Rubalcaba"

EN LIBERTAD PROVISIONAL

Rus proclama su inocencia: "Todo es un montaje. Ya diré de quién"

...



Los cazadores denuncian un «montaje» del GOB para proteger Maristany, en Alcúdia

E. Ballesterro | Alcúdia | 20/01/2016

Valorar: ★★★★★

**No fan falta montatges.
Sobren arguments. Protecció ja!**

Fes-te del GOB!

Entra a www.gobmallorca.com i uneix-te a nosaltres

Es Busqueret, i molts altres continguts ornitològics a www.gobmallorca.com/ornitologia